

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო

უნივერსიტეტი

ანუკი ცაავა

გენდერული სტერეოტიპები ქართულ სატელევიზიო გასართობ

თოქ შოუებში

კულტურისა და მედიის სოციოლოგია

სამაგისტრო ნაშრომი შესრულებულია სოციალური და კულტურული

კვლევების მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად

ნაშრომის ხელმძღვანელები: ამირან ბერძენიშვილი

ფილოსოფიის დოქტორი, თსუ პროფესორი

ლია წულაძე,

სოციოლოგიის მეცნ. დოქტორი, თსუ ასოცირებული პროფესორი

თბილისი

2017

სარჩევი

შესავალი	5
1. თეორიული ნაწილი	10
1.1 სოციალური როლის თეორია	10
1.1.2 გენდერული როლები და სტერეოტიპები	11
1.1.3 შრომის დანაწილება და გენდერული იერარქიის საწყისები	12
1.1.4 კომუნალური და აგენტური კატეგორიები	13
1.2 სოციალიზაცია	15
1.3 სექსუალობის ორმაგი სტანდარტი	17
1.4 სექსზე დაფუძნებული ძალადობა	18
1.5 სექსისტური ენა და სექსიზმი	20
1.6 გენდერული მედია	22
2. ემპირიული ნაწილი	25
ზოგადი დასკვნა	43
მედია ესქპერტის გამოკითხვის ანგარიში	44
დასკვნა	47
გამოყენებული ლიტერატურა:	49

ანოტაცია

ნაშრომი მიზნად ისახავს ქართულ სატელევიზიო გასართობ თოქ შოუებში გენდერული სტერეოტიპების კვლევას. ჩვენს ქვეყანაში, დემოკრატიზაციის ხარისხის ზრდასთან ერთად, გენდერული უთანასწორობის პრობლემა უფრო მეტად იჩენს თავს. კონკრეტულად მე, მაინტერესებდა როგორ ხდება, ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქებისას, ქალებთან დაკავშირებული სტერეოტიპების გამოყენება მედიაში, კერძოდ, ტელევიზიაში. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე დაისვა შემდეგი ძირითადი ამოცანები:

- ჟურნალისტების მიერ სექსისტური ენის გამოყენების კვლევა;
- გადაცემის სტუმრების მიერ სექსისტური ენის გამოყენების კვლევა;

კვლევაში გამოვიყენე თვისებრივი მეთოდი, კერძოდ, დისკურსის კრიტიკული ანალიზი. კვლევისთვის ორ სხვადასხვა არხზე, შევარჩიე 4 გასართობი თოქ შოუ. დისკურსის კრიტიკული ანალიზის მეთოდით სულ გავაანალიზე 36 გადაცემა.

გადაცემების დისკურსული ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ გენდერული საკითხების გაშუქებისას ქართულ გასართობ თოქ-შოუებში სტერეოტიპული აზროვნება ჭარბობს. გამოვლინდა სხვადასხვა ტიპის გენდერული სტერეოტიპები, რომლებიც ქართულ საზოგადოებაში არსებულ გენდერულ უთანასწორობაზე მიგვითითებენ. ძირითადად გამოვლინდა ისეთი ტიპის სტერეოტიპები, რომელიც უკავშირდება ქალის მოლოდინებს ქორწინებასა და მამაკაცთან ურთიერთობაში; სტერეოტიპები „ნამდვილი“ ქართველი ქალის ფენომენთან დაკავშირებით; სტერეოტიპები დედისა და ვაჟის განსაკუთრებული ურთიერთობის შესახებ; სტერეოტიპული ხედვები ორმაგ სტანდარტებთან დაკავშირებით. გადაცემებში სტერეოტიპების გაჟღერება ხდება როგორც გადაცემების წამყვანების, ისე, სტუმრების მიერ.

Annotation

Anuki Tsaava

Gender stereotypes in Georgian entertaining talk shows

The purpose of the work is study of gender stereotypes in Georgian TV entertaining talk shows. In our country along with the increase of degree of democratization the problem of gender inequality is becoming more and more obvious. In particular, I was interesting how used stereotypes are related to women in media coverage, especially in television, when covering issues related to women. Based on the research goal, the following main **tasks** were set:

- Study of the use of sexist language by journalists;
- Study of the use of sexist language by guests of the program;

In the study I used the qualitative method, in particular, a critical analysis of discourse. For the study in two different channels, I have chose 4 entertaining talk shows. Through the critical analysis of the discourse, I analyzed 36 programs.

As a result of discourse analysis of the programs have been revealed that while covering gender issues in Georgian entertainment talk shows the stereotypical thinking prevails. Different types of gender stereotypes have been identified, which indicate the gender inequality in Georgian society. Mainly are identified such kinds of stereotypes which are related to the expectations of marriage and the relationship between men and women; Stereotypes concerning the phenomenon of “real” Georgian woman; Stereotypes about the special relationship between the mother and son; Stereotypical views on dual standards. The stereotypes are transmitted in programs by programmers, as well as by guests.

შესავალი

საკითხის დასმა და თემის აქტუალობა

წლებია ქალები და არა მხოლოდ ქალები, მთელი მსოფლიოს მასშტაბით იბრძვიან ქალთა უფლებების დასაცავად. გენდერული თანასწორობის პრობლემის აქტუალობას დემოკრატიზაციის ხარისხის ზრდა განაპირობებს. ბრძოლის შედეგად მიღწეულია კიდევ გარკვეული წარმატება, თუმცა ქალები და გოგონები მაინც განიცდიან დისკრიმინაციასა და ძალადობას მსოფლიოს ყველა ნაწილში.

გენდერული თანასწორობის მიღწევა ერთ-ერთ სერიოზულ გამოწვევას წარმოადგენს საქართველოშიც. ქალების წინააღმდეგ დისკრიმინაცია შეიძლება გამოიხატოს არა მხოლოდ ფიზიკურ ძალადობაში ქალის მიმართ, არამედ სიტყვიერ მიმართებებშიც, რომელიც ხელს უწყობს სტერეოტიპული გარემოს ჩამოყალიბებას. ისეთ პატრიარქალურ საზოგადოებაში, როგორცაა საქართველო, განსაკუთრებით მაღალია ქალისადმი სტერეოტიპული დამოკიდებულება. ქალების მიმართ სტერეოტიპული დამოკიდებულებისა და აზროვნების გავრცელება კი, უპირველეს ყოვლისა, მედიაში ვლინდება, იქნება ეს ტელევიზია, ინტერნეტი, პრესა თუ სხვ.

21-ე საუკუნეში მასმედია ნამდვილად განსაკუთრებით დიდი როლს თამაშობს საზოგადოების ცხოვრებაში. როგორც ნიკლას ლუმანი თავის ნაშრომში „მასმედიის რეალობა“ წერს, მასმედია ახდენს რეალობის კონსტუირებას და შესაბამისად, ადამიანები უკვე სამყაროს აღიქვამენ ისე, როგორადაც ამას მედია აწვდის მათ. (Luhmann, 1996). ქედან გამომდინარე, მიმაჩნია, რომ მედიის როლი გენდერულ საკითხებთან დაკავშირებით ძალიან დიდია, განსაკუთრებით კი გენდერული სტერეოტიპების ჩამოყალიბების საკითხში.

ქართულ მედიაში, ჩემი ინტერესის სფეროს ტელევიზია წარმოადგენს, ვინაიდან ქართველი საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მიღების, გართობისა და დასვენების მთავარი წყარო სწორედ ტელევიზიაა. გასართობი გადაცემებიდან კონკრეტულად მე მაინტერესებს არაპოლიტიკური თოქ-შოუები, ვინაიდან მსგავსი ტიპის გადაცემებში

ჟურნალისტები და მათი სტუმრები ხშირად საუბრობენ ქალებზე და ქალებთან დაკავშირებულ საკითხებზე შესაბამისად, ყველაზე ხშირად ამ გადაცემებში ვხვდებით ქალების მიმართ სტერეოტიპულ დამოკიდებულებას.

საკითხში უკეთ გარკვევის მიზნით, მიმოვიხილე უკვე არსებულ კვლევები ამ თემასთან დაკავშირებით. 2011 წელს “მედიის განვითარების ფონდი“-ს მიერ ჩატარებულმა კვლევამ აჩვენა, რომ გენდერული საკითხების გაშუქებისას ქართულ მედიაში სტერეოტიპული მიდგომები ჭარბობს. (მსხილაძე, 2011). კვლევაში მონიტორინგის ობიექტს 12 მედია საშუალება წარმოადგენდა. 5 ტელეარხი¹ და 7 გაზეთი². განმეორებითი კვლევა 2012 წელს ჩატარდა, მაგრამ გენდერული საკითხების გაშუქებისადმი მედიის მიდგომა თვისობრივად არ გაუმჯობესებულა. (მსხილაძე, 2012).

ასევე საინტერესოა ნინია კაკაბაძის კვლევა, რომელიც თოქ-შოუებში უშუალოდ გენდერული სტერეოტიპების აღმოჩენაზე არ იყო ფოკუსირებული, არამედ ზოგადად დარღვევებზე, რომელიც არ შეესაბამება მაუწყებლის ქცევის კოდექსს. (კაკაბაძე, 2012) .

ჩემთვის ეს კვლევა საინტერესოა იმ მხრივ, რომ ავტორი აქცენტს აკეთებს იმაზე, თუ როგორ ხდება უფლებების დარღვევა პირადი ცხოვრებისა და პირადი ტრაგედიის გაშუქებასთან დაკავშირებით გასართობ თოქ-შოუებში და ვინაიდან აქცენტს მეც გასართობ თოქ-შოუებზე ვაკეთებ, ავტორის ანალიზი ამ მიმართულებით უკვე არსებული პრობლემის უკეთ გააზრებასა და საკვლევი ინსტრუმენტის შესაბამისად აგებაში დამეხმარება.

ზემოთ მოყვანილი ფაქტებიდან გამომდინარე, მე მაინტერესებს როგორ ვლინდება გენდერული სტერეოტიპები ქართულ მედიაში. რამდენად იყენებენ ჟურნალისტები და მათი სტუმრები სექსისტურ ენას.

კვლევის ფარგლებში აღნიშნულ ცნებებს გამოვიყენებ შემდეგი მნიშვნელობით:

¹1-ლი არხი, რუსთავი 2, იმედი, მაესტრო, კავკასია.

²რეზონანსი, ასავალ-დასავალი, ალია, პალიტრა, ქრონიკა, 24 საათი.

- **გენდერი** - ქალებისა და მამაკაცების სოციალურად კონსტრუირებული მოლოდინების, ქცევებისა და აქტივობების ნაკრები, რომელიც მიეწერებათ მათ, სქესის საფუძველზე (Brander, Witte, Ghanea, Gomes, Keen, Nikitina, Pinkeviciute, 2012; გვ. 503).
- **გენდერული სტერეოტიპი** - ფართოდ გავრცელებული და ხშირად არაზუსტი შეხედულებები ქალისა და მამაკაცის უნარებზე, თვისებებსა და სოციალურ ქცევაზე (პოლიტიკაში ქალთა დაწინაურების კამპანია და პოლიტიკოსის უნარ-ჩვევები, 2006, საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა).
- **სექსისტური ენა** - ენა, რომელიც გამოხატავს გარკვეულ კეთილგანწყობას ერთი სქესის მიმართ, და მეორე სქესსზე მოქმედებს დისკრიმინაციულად. სექსისტური ენით უმეტეს შემთხვევაში უპირატესობა გამოიხატება მამრობითი სქესის მიმართ მდედრობითი სქესის საწინააღმდეგოდ (Lei, 2006).

კვლევის მიზანი და ამოცანები

ჩემი კვლევის მიზანს წარმოადგენს გენდერული სტერეოტიპების, კერძოდ კი, ქალებთან დაკავშირებით არსებული სტერეოტიპების გამოყენების კვლევა, ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქებისას გასართობ თოქ-შოუებში.

დასახული მიზნიდან გამომდინარე დაისვა შემდეგი ძირითადი ამოცანები:

- ჟურნალისტების მიერ სექსისტური ენის გამოყენების კვლევა;
- გადაცემის სტუმრების მიერ სექსისტური ენის გამოყენების კვლევა;

საკვლევი ამოცანების შესაბამისად შემუშავებულია შემდეგი ჰიპოთეზები:

- გასართობ თოქ-შოუებში ხშირად ვხვდებით სექსისტური ენის გამოყენებას იმ მიზეზით, რომ მაყურებლების უმეტესობა არ არის გენდერული თანასწორობის მომხრე, მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყნის დემოკრატიზაციის პროცესი ამას მოითხოვს და შესაბამისად, გადაცემაც იმ მასალას აწვდის მაყურებელს არც მას სურს.

- იმისათვის რომ გადაცემა გამოვიდეს სკანდალური და რეიტინგული, ჟურნალისტები გამიზნულად იყენებენ სექსისტურ ენას.
- სტუმრებისა და ჟურნალისტების მიერ გენდერული სტერეოტიპების გამოყენება არ განსხვავდება სხვადასხვა თოქ-შოუში.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევაში ძირითად მეთოდად გამოვიყენებ დისკურსის ანალიზს, კერძოდ კი, დისკურსის კრიტიკულ ანალიზს, ვინაიდან სწორედ დისკურსის კრიტიკული ანალიზის საფუძველზე ხდება საზოგადოებაში არსებული უთანასწორობისა და სტერეოტიპული ხედვის აშკარა გაცხადება ტექსტსა თუ საუბარში.

კვლევის მიზნიდან გამომდინარე შევარჩიე შემდეგი სატელევიზიო გასართობი თოქ-შოუები:

იმედი

- „ეკა ხოფერიას თოქ-შოუ“ (ოთხშაბათი 22:00სთ)
- „სხვა რაკურსი გია ჯაჯანიძესთან ერთად“ (ხუთშაბათი 22:00სთ)

რუსთავი 2

- „ნანუკა ჟორჟოლიანის შოუ“ (ოთხშაბათი 22:00სთ)
- „პროფილი“ (ხუთშაბათი 22:00სთ)

ამ გადაცემების საერთო ნიშანი არის ის რომ, თითოეული მათგანი გასართობი, სანახაობრივი და სკანდალურია. გადაცემის ავტრები ირჩევენ ერთ კონკრეტულ თემას, რომელიც აქტუალურია და იწვევენ სტუმრებს ამ თემაზე სასაუბროდ.

თითოეული გადაცემის ქორნომეტრაჟი საშუალოდ 90 წუთია.

კვლევისთვის გადაცემების შერჩევის პერიოდად განვსაზღვრე 2017 წლის 1 თებერვალი-31 მარტი. ეს პერიოდი მოიცავს თითოეული გადაცემის 9 ეპიზოდს. გადაცემების ეთერში გასვლის ეს პერიოდი მნიშვნელოვანი იქნება ჩემი კვლევისთვის მონაცემების შეგროვების მხრივ, ვინაიდან 14 თებერვალი არის სიყვარულის დღე და მარტის თვეში აღინიშნება ქალებთან დაკავშირებული ორი დღესასწაული, დედებისა და ქალთა დღე, შესაბამისად გასართობი თოქ-შოუების წამყვანები დროის ასეთ პერიოდში გადაცემის მთავარ განსახილველ თემად ქალებთან დაკავშირებულ საკითხებს ირჩევენ.

ნაშრომის მეცნიერული მნიშვნელობა: ნაშრომში განხილული საკითხებისა და მონაცემების ანალიზი მნიშვნელოვანი და საინტერესო მასალა იქნება გენდერული სტერეოტიპების კვლევაზე მომუშავე სტუდენტების, ინდივიდუალური მკვლევრებისა თუ უბრალოდ ამ საკითხით დაინტერესებული პირებისათვის. ეს კონკრეტული კვლევა გვიჩვენებს იმას თუ როგორ ხდება დღეს საქართველოში სექსისტური ენის გამოყენება ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქებისას.

ნაშრომის პრაქტიკული მნიშვნელობა: ნაშრომი ხელს უწყობს გასართობ თოქ-შოუებში გენდერული სტერეოტიპების გაშუქებასთან დაკავშირებით საზოგადოებაში ცნობიერების ამაღლებას. კვლევაში განხილული საკითხებისა და ანალიზის გათვალისწინება ხელსაყრელი იქნება როგორც ჟურნალისტებისთვის, ასევე გადაცემის სტუმრებისთვის, რომლებიც იყენებენ სექსისტურ ენას.

კვლევის შეზღუდვები: კვლევის ძირითად შეზღუდვას წარმოადგენს შერჩეული ტელეარხებისა და გასართობი თოქ-შოუების რაოდენობის სიმცირე. რაოდენობრივად მეტი თოქ-შოუების შერჩევა სხვადასხვა ტელეარხებზე მომცემდა უკეთეს შესაძლებლობას მონაცემების შეგროვებისა და ანალიზისათვის.

1. თეორიული ნაწილი

1.1 სოციალური როლის თეორია

ჩემი სამაგისტრო ნაშრომი იკვლევს გენდერულ სტერეოტიპებს ქართულ გასართობ თოქ-შოუებში. კვლევის მიზნიდან გამომდინარე, ემპირიული მონაცემების ასახსნელად გამოვიყენებ რამდენიმე ავტორის თეორიას. პირველი თეორია ეკუთვნის ელის იგლს, ვენდი ვუდსა და ამანდა დიკმანის. თავიანთ თეორიაში, რომელსაც სოციალური როლის თეორია ეწოდება, ავტორები საუბრობენ იმაზე, თუ როგორ ხდება საზოგადოებაში გენდერული როლების განაწილება და რას ფიქრობს მისი მოსახლეობა ქალისა და მამაკაცის სოციალურ როლებზე. ასევე, თეორიაში საუბარია იმაზე, თუ როგორ ახდენს სოციალური როლი გავლენას ინდივიდის ქცევაზე და როგორ და რატომ წარმოიქმნება სქესთან დაკავშირებული სტერეოტიპები. ვინაიდან, ჩემი სამაგისტრო კვლევა სწორედ გენდერულ სტერეოტიპებს იკვლევს, ვფიქრობ, აღნიშნული თეორიული ჩარჩო მომცემს საშუალებას, თეორიის ჩემს ემპირიულ მონაცემებზე მორგებით ავხსნა, როგორ ხდება გენდერული სტერეოტიპების კვლავწარმოება ქართულ რეალობაში.

სოციალური როლის თეორიის თანახმად, ქალებისა და მამაკაცების განსხვავებული ქცევა გამომდინარეობს ქალებისა და მამაკაცების მიერ სოციალური როლების განსხვავებული განაწილებიდან. ინდივიდები ირგებენ სქესისთვის დამახასიათებელ როლს, გარკვეული უნარებისა და რესურსების მოპოვებით. ამის საილუსტრაციოდ ავტორებს მოჰყავთ ქალებისა და მამაკაცების განსხვავებული როლები ოჯახთან და ეკონომიკურ საკითხთან დაკავშირებით და ამბობენ, რომ, როდესაც საქმე ეხება ოჯახის საშინაო საქმეებს, მაშინ ქალები და გოგონები ირგებენ ოჯახის საშინაო საქმეების შემსრულებლის როლს და სწავლობენ და იძენენ ისეთ უნარებს, როგორცაა კულინარია და კერვა. ოჯახის ეკონომიკურად უზრუნველყოფაზე კი მამაკაცები და ბიჭები ზრუნავენ და, შესაბამისად, ეუფლებიან ისეთ უნარებს, რომლებიც მომგებიანია ეკონომიკური თვალსაზრისით (Eagly, Wood & Diekman, 2000).

ჩემს ემპირიულ მონაცემებში თვალშესაცემია მსგავსი სტერეოტიპული შეხედულებები. გადაცემების დისკურსული ანალიზის შედეგად გამოვლინდა ხალხის

დამოკიდებულება, რომ ოჯახის სამინაო საქმეებზე ზრუნვა და სამზარეულო ქალის საქმეა. მამაკაცებს კი, სტერეოტიპული შეხედულებით, ოჯახის ეკონომიკურად უზრუნველყოფა ევალებათ და ამ როლიდან გამომდინარე, მანამდე არ უნდა დაქორწინდნენ, სანამ არ ექნებათ ოჯახის მატერიალურად უზრუნველყოფის უნარი და შესაძლებლობა.

1.1.2 გენდერული როლები და სტერეოტიპები

გენდერული როლი არის გაზიარებული მოლოდინები, რომელიც მიეწერება ინდივიდებს მათი სოციალურად დადგენილი სქესის საუბველზე. არსებობს მოლოდინი, რომ თითოეულ სქესს უნდა ახასიათებდეს ისეთი თვისებები, რომელიც საერთო იქნება მხოლოდ ამ კონკრეტული სქესისთვის და, შესაბამისად, მოამზადებს ინდივიდს ამ სქესისთვის დამახასიათებელი როლისთვის. მოლოდინი, რომ ქალები უნდა იყვნენ სხვაზე ორიენტირებულები და თანამგრძნობები, წახალისებს მათ აღმზრდელით საქმიანობებს, როგორც ოჯახის შიგნით, ასევე სამსახურშიც და მდებარეობითი სქესით დომინირებულ თანამდებობებზე. (მაგ: მასწავლებელი, მომვლელი, სოციალური მუშაკი). ის მახასიათებლები თუ თვისებები, რომელიც საჭიროა გენდერული როლის ჩამოყალიბებისთვის, ქალებისა და მამაკაცებისთვის ხდება სტერეოტიპული. გამომდინარე იქიდან, რომ ქალები მამაკაცებზე ხშირად ასრულებენ ისეთ როლებს, რომელიც დაკავშირებულია საოჯახო საქმიანობასთან და დაქვემდებარებულ ქცევებთან, ასეთი ტენდენციები სტერეოტიპული ხდება ქალისათვის და ხდება მისი მიკუთვნება მდებარეობითი სქესის როლისთვის. იქიდან გამომდინარე, რომ მამაკაცები ქალებთან შედარებით უფრო მეტად ასრულებენ ისეთ როლს, რომელიც დაკავშირებულია რესურსების შეძენასთან და დომინანტურ ქცევასთან, ასეთი ტენდენციები ხდება სტერეოტიპული მამაკაცებისთვის და ხდება მათი მიწერა მამრობითი სქესის როლისთვის (Eagly, Wood & Diekman, 2000).

გენდერის როლზე საუბრისას იკვეთება სტატუსისა და ძალაუფლების ფაქტორებიც. ორივე შემთხვევაში უპირატესობა მამაკაცებს ენიჭებათ. ნებისმიერ ტიპის

ორგანიზაციაში მამაკაცებს უფრო მაღალი სტატუსი და ძალაუფლება აქვთ, ვიდრე ქალებს. ქალები აღიქმებიან, როგორც საქმეში მამაკაცის დამხმარე. მსგავსი შეხედულება გამომდინარეობს ქალების ხასიათისა და თვისებების შესახებ წარმოდგენებიდან (Eagly & Crowley, 1986, გვ. 284). თეორიიდან გამომდინარე, მოსალოდნელია, რომ ორგანიზაციაში აღმასრულებელ თანამდებობაზე მამაკაცი იმყოფებოდეს და ქალი კი მამაკაცს საორგანიზაციო საქმეების მოგვარებაში ეხმარებოდეს.

1.1.3 შრომის დანაწილება და გენდერული იერარქიის საწყისები

ავტორთა თქმით, თუ ქალები და მამაკაცები ფსიქოლოგიურად განსხვავებული არსებები არიან, მაშინ არ არის გასაკვირი, რომ მათ სხვადასხვა სოციალურ როლები შეასრულონ, თუმცა აქვე დასძენენ, რომ შრომის დანაწილება და გენდერული იერარქია, გამოწვეულია არა ქალებსა და მამაკაცებს შორის შინაგანი ფსიქოლოგიური განსხვავებულობის საფუძველზე, არამედ განპირობებულია სხვა ფაქტორებით.

შრომის დანაწილებაში უპირველესი მახასიათებელი არის სქესებს შორის ფიზიკური განსხვავება. იმის გამო, რომ ქალებს რეპროდუქციული ფუნქცია აქვთ, მათი ეს როლი წახალისებს ან ზღუდავს მათ გარკვეულ ქცევებს. ქალების მოვალეობაში შედის ორსულობა, ბავშვის გაჩენა და შემდეგ ბავშვის მოვლა და ზრუნვა. მეორე მხრივ, სწორედ რეპროდუქციული ფუნქციის გამო, იზღუდება ქალის შესაძლებლობები, შეასრულოს ისეთი სამუშაო, რომელიც მოითხოვს სისწრაფეს, სახლიდან დიდი მანძილზე მოგზაურობას და აქტივობის უწყვეტობას, ვინაიდან ორსულობისა და ბავშვის გაჩენის დროს ქალს სჭირდება მცირე ხნით შეისვენოს სოციალური აქტივობისგან. (Eagly, Wood & Dickma, 2000, გვ.129).

სქესის განმასხვავებელი კიდევ ერთი ნიშანი არის მამაკაცის დიდი ფიზიკური მონაცემები და ძალა. იქიდან გამომდინარე, რომ მწარმოებლური სამუშაოები მოითხოვს დიდი ფიზიკურ ძალას, არსებობს მოლოდინი, რომ მამაკაცებმა უფრო უნდა შეასრულონ ისეთი სამუშაო, რომელიც ფიზიკურ ძალას საჭიროებს, ვიდრე ქალებმა. სქესის ფიზიკური მახასიათებლით განსხვავება, კერძოდ, ქალების რეპროდუქციული

ფუნქცია და მამაკაცების ფიზიკურობა კავშირშია სოციოეკონომიკური სისტემის მოთხოვნებთან და გავლენას ახდენს როლებზე, რომლესაც ასრულებენ ქალები და მამაკაცები (Eagly, Wood & Diekma, 2000).

1.1.4 კომუნალური და აგენტური კატეგორიები

მამაკაცებისა და ქალების ქცევის განსხვავების მიზეზად პირადი მახასიათებლები სახელდება, რომელთა დაჯგუფება ხდება კომუნალურ და აგენტურ კატეგორიებად (Bakan, 1996; Eagly, 1987 როგორც მითითებულია Eagly, Wood & Diekman, 2000).

კომუნალური პირადი მახასიათებლების დაკავშირება ხდება ქალებთან. კომუნალურ კატეგორიაში ერთიანდება ისეთი თვისებები, როგორცაა მეგობრულობა და მგრძობილობა. აგენტური მახასიათებლებს უკავშირებენ მამაკაცებს და აქ იგულისხმება ისეთი თვისებები, როგორც არის, მაგალითად, დამოუკიდებლობა, სიმამაცე. ადამიანები, რომლებიც ოჯახის საშინაო საქმეებს ასრულებენ მიიჩნევა, რომ არიან უფრო მეტად კომუნალური ტიპის, ვიდრე აგენტური და ასეთები არიან ძირითადად ქალები. გენდერული სტერეოტიპების თანახმად, მოსალოდნელია, რომ ქალები უნდა იყვნენ უფრო მეტად მზრუნველები, თბილები და სხვაზე ორიენტირებულნი, მამაკაცები - უფრო მეტად აგრესიულები (Eagly, Johannesen-schmidt, 2001).

ქალებისთვის დამახასიათებელი კომუნალური თვისებები მივუსადაგე ჩემი კვლევის ემპირიულ მონაცემებს. იქიდან გამომდინარე, რომ ქალები უფრო მეტად მგრძობიარეები და მზრუნველები არიან, მონაცემებში გამოიკვეთა მოლოდინი რომ, ბავშვებისთვის მიძღვნილი სიმღერა უფრო მეტად ქალებს უნდა მოეწონოთ, ვიდრე მამაკაცებს. ჩემს ემპირიულ მონაცემებში კომუნალურ და აგენტურ თვისებებთან დაკავშირებით გამჟღავნდა, კიდევ ერთი შეხედულება. კერძოდ, ის, რომ ქალისთვის ტირილი დამახასიათებელი თვისებაა და ამაში გასაკვირი არაფერი არ არის, მაგრამ თუ მამაკაცმა იტირა, მაშინ მართლაც რაღაც ძალიან მნიშვნელოვანი მოხდა. ეს შეფასება გამომდინარეობს აგენტური კატეგორიისთვის დამახასიათებელი თვისებებიდან,

რომლის თანახმად, მამაკაცები ნაკლებად მგრძობიარეები არიან და, ამასთანავე, ძლიერები.

კომუნალურ და აგენტურ კატეგორიებთან დაკავშირებით იკვეთება კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი. ლინდა კარლის თანახმად, ადამიანებს არ მოსწონთ, როდესაც ქალი არ ამჟღავნებს კომუნალურ ქცევას და უპირველესად საკუთარი ინტერესების წარმოჩენაზეა ორიენტირებული. სტერეოტიპული შეხედულების თანახმად, ქალის მიერ სხვაზე ზრუნვაა მისაღები და არა საკუთარი თავის წარმოჩენასა და საკუთარ განვითარებაზე ზრუნვა, თუმცა ქალები, რომლებიც ზრუნავენ საკუთარი თავის განვითარებაზე, საზოგადოებაში აღიქმებიან, როგორც უფრო კომპეტენტურები და თავდაჯერებულები, ვიდრე ისინი, რომლებიც არ ზრუნავენ ამაზე (Carli, 2001).

ამ თეორიის ჩემს ემპირიულ მონაცემებთან დაკავშირება მაძლევს საშუალება ავხსნა, რატომ გაჟღერდა ერთ-ერთ გადაცემაში შეხედულება, რომ საქმიანი და წარმატებული ქალი შეიძლება არ იყოს კარგი დედა. თეორიიდან გამომდინარე, ქალი რომელიც ზრუნავს საკუთარი თავის განვითარებაზე და აქტიური საზოგადოებრივი ცხოვრებით ცხოვრობს, ნაკლებად ამჟღავნებს კომუნალურ ქცევას. ნაკლები კომუნალური ქცევის გამჟღავნება კი შეიძლება ნიშნავდეს იმას, რომ ქალი ნაკლებ დრო უთმობს ოჯახსა და შვილზე ზრუნვას. აქედან გამომდინარე, ჩნდება მოსაზრება, რომ წარმატებული და საქმიანი დედები ვერ არიან კარგი დედები.

ადამიანები არა მარტო აღიარებენ სქესებს შორის განსხვავებას და აქვთ სტერეოტიპული რწმენები, არამედ ძალიან მარტივად და, შეიძლება ითქვას, ავტომატურად ახერხებენ სტერეოტიპული აზროვნების გააქტიურებას. ერთ-ერთი კვლევის თანახმად, ისეთ სიტყვებს, როგორცაა, მაგალითად, ძიძა ან ექიმი ადამიანები ქვეცნობიერად და სტერეოტიპულად უკავშირებენ კონკრეტულ სქესს, მდებდრობითს ან მამრობითს ასევე, ისეთ სტერეოტიპულ მახასიათებლებს, როგორცაა, მაგალითად, მგრძობიარე და ლოგიკურად მოაზროვნე, მარტივად უკავშირებენ მამაკაცებისა და ქალების სახელებს. გამომდინარე იქიდან, რომ კომუნალური კატეგორიის მიხედვით, მგრძობიარეობა უფრო მეტად მდებდრობით სქესთან ასოცირდება, ამიტომ ადამიანები ამ სიტყვას ქალის სახელს უკავშირებენ. აგენტური კატეგორიიდან გამომდინარე კი, ლოგიკური

აზროვნების დაკავშირება მამაკაცთან და მის სახელთან ხდება (Banaji & Hardin, 1996 როგორც მითითებულია Eagly, Wood & Deikman, 2000).

თეორიის ეს ნაწილი დამეხმარება ამეხსნა, თუ რატომ შესთავაზა ერთ-ერთ გადაცემაში წამყვანმა ქალებსა და მამაკაცებს გართობისა და დასვენების განსხვავებული საშუალებები. წამყვანმა სტერეოტიპული აზროვნების გავლენით, ველოსიპედითა და ცხენით ჯირითი მამაკაცებს დაუკავშირა, ქალები კი სპა სალონთან დააკავშირა, იმ შეხედულებიდან გამომდინარე, რომ ქალისთვის მნიშვნელოვანია თავის მოვლა და ფორმაში ყოფნა.

1.2 სოციალიზაცია

გენდერული როლებისა და სტერეოტიპების წარმოქმნაში მნიშვნელოვანი როლი სოციალიზაციის პროცესს უკავია.

აქ განვიხილავ სკოტ კოლტრანეს თეორიას იმასთან დაკავშირებით, თუ რა მნიშვნელობა აქვს სოციალიზაციას გენდერული როლის ჩამოყალიბების პროცესში და როგორ ხდება ბავშვთა სოციალიზაციის პერიოდში გენდერული სტერეოტიპების დასწავლა. ეს თეორია მძლევს საშუალებას ავხსნა რატომ ექცევიან მშობლები შვილებს განსხვავებულად სქესიდან გამომდინარე და, შესაბამისად, როგორ ითვისებენ ბავშვები სტერეოტიპულ შეხედულებებს.

სკოტ კოლტრანეს თეორიის მიხედვით, სქესებს შორის განსხვავებას ჩვენ ბავშვის დაბადებამდე ვაკეთებთ. ვუქმნით მათ სხვადასხვა გარემოს და ვეპყრობით განსხვავებულად, რისი შედეგიც არის ის, რომ მათ გააჩნიათ განსხვავებული სურვილები, საჭიროებები, მოთხოვნები და უნარები. ისინი სხვადასხვა ტიპის ადამიანები ხდებიან - ქალი და მამაკაცი. რადგანაც ადამიანები ფიქრობენ რომ, გოგონები და ბიჭები უნდა იყვნენ განსხვავებულები და არიან განსხვავებული, ისინი განსხვავებულად ეპყრობიან მათ. განსხვავებული მოპყრობა კი ავითრებს კონკრეტულ ქცევებსა და ხატებს, რის საფუძველზეც შემდეგ კულტურაში ჩნდება გენდერული

სტერეოტიპები. ბავშვის დაბადებამდე იმდენად დიდ მნიშვნელობას ვანიჭებთ ბავშვის სქესს, რომ შემდეგ ბავშვებისთვის რთულია ამ სქესის უარყოფა. გოგო შვილისთვის არჩევენ განსხვავებულ ფერის სამოს და სხვანაირად აწყობენ ბავშვის ოთახს. ახალშობილს სქესიდან გამომდინარე ჩუქნიან საჩუქრებს.

სკოლამდე პერიოდში მშობლები შვილებისთვის ყიდულობენ სტერეოტიპულ სათამაშოებს. უქმნიან მათ სტერეოტიპულ გარემოს. ბიჭებისთვის ავტომობილებს, სპორტულ აღჭურვილობებს, სამხედრო სათამაშოებს. მაშინ როდესაც გოგონებისთვის ყიდულობენ თოჯინებს, თოჯინის სახლებს. (Bradbard, 1988; Etaugh&Liss, 1992; Pomerleau et al., 1990; Rheingold&Cook, 1975 მითითებულია Coltrane, 1997).

ჩემი კვლევის ფარგლებში გამოვლინდა, მშობლების მიერ, სქესის საფუძველზე, განსხვავებული ქცევა ბავშვებთან მიმართებაში. კერძოდ, დედამ და მისმა მეორე მეუღლემ, მიიჩნიეს, რომ მათი ქორწინების ამბავი შეიძლებოდა ბიჭ შვილს უფრო მტკივნეულად მიეღო, ვიდრე გოგო შვილს. „**მაინც ბიჭია, მამაკაცია და შეიძლება რაღაც მომენტები მტკივნეულად აღიქვას**“. ამ დისკურსში ვლინდება, თუ როგორ ხდება პატარა ასაკშიც კი მშობლების მხრიდან ბავშვისადმი სტერეოტიპული მიდგომა.

ფსიქოანალიტიკური თეორია

ფსიქოანალიტიკური თეორიის მიხედვით, მცირეწლოვან ასაკში ბავშვები საკუთარი თავის იდენტიფიცირებას ახდენენ დედასთან. მხოლოდ 3-დან 5 წლამდე ასაკში ხდება ბავშვის მიერ იდენტური სქესის მქონე მშობელთან იდენტიფიცირება და შესაბამისად, იძენენ ამ სქესისთვის დამახასიათებელ ნიშნებს. იდენტიფიკაციის ამ პროცესით ბავშვები ხდებიან სქეს განსაზღვრულები. იდენტური სქესის მქონე მშობელთან იდენტიფიკაცია ბიჭებში უფრო ძლიერია, ვიდრე გოგოებში (Bussey & Bandura, 1999). როდესაც ვაჟი შვილი ანალიზებს, რომ ის განსხვავდება დედისგან, მან დისტანცირება უნდა მოახდინოს დედისგან, რათა უკეთ მოახდინონ საკუთარი სქესის აღქმა. ვინაიდან ვაჟები ანალიზებენ, რომ ისინი არ გვანან დედას და დედაც სხვანაირად ეპყრობა მათ,

ისინი ივითარებენ იდენტობას, რომელიც დაფუძნებულია დედისგან განსხვავებულობაზე. ისინი ივითარებენ უფრო მტკიცე „მე“-ს (Coltrane, 1997).

სოციალიზაცია მხოლოდ ბავშვობის ასაკში არ ხდება, არამედ გრძელდება მთელი ცხოვრების მანძილზე. ბიჭების სოციალიზაცია უფრო მყარია, ნაკლებად არღვევენ საზღვრებს. გოგონებისთვის უფრო მარტივია დაარღვიოს გენდერული საზღვარი და ითამაშოს ბიჭის სათამაშოთი, ვიდრე ბიჭმა დაარღვიოს. (Bem 1993, ციტირებულია Coltrane, 1997)

1.3 სექსუალობის ორმაგი სტანდარტი

მერიემ ვებსტერის ლექსიკონის მიხედვით, ორმაგი სტანდარტი არის გარკვეული ნორმების ერთობლიობა, რომელიც სხვაგვარად და ჩვეულებრივ, უფრო მკაცრად მიემართება ერთი კონკრეტული ჯგუფის ადამიანებს სხვებთან შედარებით. (Webster, 1828)

ჩემი კვლევის მონაცემებში თვალშესაცემია სხვადასხვა სტერეოტიპული ხედვები ორმაგ სტანდარტებთან დაკავშირებით. მონაცემთა ანალიზის მიხედვით, ქალს, რომელსაც მაღალი პოლიტიკური თანამდებობა უკავია, საქმიანი შეხვედრების დროს, მამაკაცებთან ურთიერთობაში, გარკვეული დისტანციისა და ზღვარის დაცვა მართებს. აქ იგულისხმება ის, რომ ქალი დისტანციის დაცვით საქმიან ურთიერთობებს არ უნდა გასცდეს. მამაკაცს კი არ მოეთხოვება მსგავსი რამ და თამამად შეუძლია ზღვარის დარღვევა.

გრინი, ფოლკნერი და მარკსი (Greene & Faulkner, 2005; Marks, 2008, როგორც მითითებულია Vogel, 2012) განმარტავენ, რომ სექსუალობის ორმაგი სტანდარტი არის ფართოდ გავრცელებული შეხედულება, რომლის თანახმადაც მამაკაცები სექსუალური აქტივობისთვის ქებას იმსახურებენ, მაშინ როდესაც იგივე აქტივობისთვის ხდება ქალების დამცირება.

ეს განმარტება მძიმედ საშუალებას ავხსნა, ქართულ საზოგადოებაში გავრცელებული აზრის თანახმად, რატომ მალავენ გოგონები თავიანთი სექსუალური პარტნიორების რიცხვს.

1.4 სქესზე დაფუძნებული ძალადობა

„გენდერული თანასწორობა ადამიანის ფუნდამენტური უფლებაა“ (Brander, Witte, Ghanea, Gomes, Keen, Nikitina, Pinkeviciute, 2012; გვ.504). როგორც ავტორები წერენ, ადამიანის უფლებების დარღვევა მთელს მსოფლიოში ხდება და ის შეიძლება გამოიხატოს დისკრიმინაციით სქესის საფუძველზე, სექსუალური თუ სხვა ტიპის ძალადობით.

მიუხედავად იმისა, რომ გენდერული თანასწორობის წახალისებისთვის ბოლო პერიოდში დიდი ნაბიჯები გადაიდგა, ქალები მაინც განიცდიან დისკრიმინაციას სხვადასხვა სფეროებში. მაგალითად სამსახურში, რა თანამდებობა უკავიათ, რამდენია მათი შემოსავალი, რამდენად ხშირად გვხვდებიან ისინი ლიდერის როლში. ქალები ასევე ხშირად განიცდიან სამსახურში სექსუალურ ძალადობას და აწყდებიან სექსისტურ ხუმრობებსა და დამოკიდებულებებს სამსახურში მათი კოლეგებისგან. ავტორები წერენ, რომ საოჯახო ვალდებულები ერთნაირად არ არის გადანაწილებული ოჯახში, ქალსა და მამაკაცს შორის რასაც მოჰყვება ის რომ ქალებს ხშირად აქვთ გარკვეულ პერიოდთან შესვენებები თავიანთ კარიერაში (Brander, Witte, Ghanea, Gomes, Keen, Nikitina, Pinkeviciute, 2012; გვ.505).

ქალთა წინააღმდეგ ძალადობის აღმოფხვრის დეკლარაციაში განმარტებულია, რომ ქალზე ძალადობა არის ისეთი ტიპის ქმედება, რომელმაც შესაძლოა ფიზიკური, სექსუალური ან ფსიქოლოგიური ზიანი მიაყენოს ქალს. (United Nations. Declaration of the Elimination of Violence against Women, 1993).

სქესზე დაფუძნებული ძალადობის, ერთ -ერთ ყველაზე სერიოზულ ფორმას სწორედ ქალებზე ძალადობა წარმოადგენს. ქალები და გოგონები შესაძლოა სხვადასხვა ტიპის

ძალადობის მსხვერპლნი გახდნენ, მათ შორის, ოჯახური ძალადობის, სექსუალური ძალადობის. ქალები შეიძლება გახდნენ ტრეფიკინგის მსხვერპლნი. ქალის სასქესო ორგანოს დაზიანებაც მიეკუთვნება ქალზე ძალადობის ფორმას, ისევე როგორც შერჩევითი სქესის საფუძველზე აბორტი.

ადრიან რიჩ თავის ნაშრომში „იძულებითი ჰეტეროსექსუალობა და ლესბოსური ცხოვრება“ განიხილავს ქეთლინ გაფის მიერ შემოთავაზებულ მამაკაცის ძალაუფლების გამოხატვის რვა მახასიათებელს.

1. **ქალთა სექსუალობის უარყოფა** - კლიტორის მოკვეთა; „უმანკოების ქამარი“; სიკვდილით დასჯა მეუღლის ღალატისთვის და ლესბოსური სექსუალობისთვის.
2. **მამაკაცური სექსუალობის დამტკიცება ქალისთვის** - გაუპატიურება; ფიზიკური ძალადობა ცოლზე; მამისა და ქალიშვილის, ძმისა და დის ინცესტი; ჰეტეროსექსუალური რომანტიკის გაიდება ლიტერატურაში, ხელოვნებასა და მედიაში; მცირეწლოვან ასაკში ბავშვების გათხოვება, პროსტიტუცია.
3. **ქალების შრომითი უფლებების კონტროლი** - დედობის ინსტიტუტი; ქალების ჰორიზონტალური სეგრეგაცია ანაზღაურებად სამსახურში; მამაკაცის მიერ აბორტის, კონტრაცეფციის, სტერილიზაციისა და ბავშვის გაჩენის კონტროლი.
4. **შვილის წართმევა დედისთვის** - მამის უფლებების გამოყენებით, ბავშვის „ლეგალურად გატაცება“; ბავშვის ჩამორთმევა ლესბოსელი დედისთვის სასამართლოს დახმარებით.
5. **ქალები ფიზიკური შეზღუდვა** - სექსუალური ძალადობა ქუჩაში; ჩადრის იძულებითი ტარება; ქალების ათლეტური უნარების დაკნინება; მაღალი ქუსლები; „ფემინური“ დრეს კოდი მოდაში.
6. **ქალების გამოყენება მამაკაცურ გარიგებებში** - ქალი, როგორც „საჩუქარი“; ქორწინების წინასწარი დაგეგმვა; ქალის გასართობად გამოყენება.
7. **ქალების შემოქმედებითი უნარის შეზღუდვა** - მამაკაცის სამუშაოს უფრო ღირსეულად მიჩნევა ვიდრე ქალის; ქალის სექსუალური ექსპლუატაცია მამაკაცი ხელოვნების მიერ.

8. საზოგადოებრივი ცოდნისა და კულტურული მიღწევების დაცვა ქალებისგან - ქალებისთვის განათლების საშუალების არ მიცემა; მეცნიერებაში, ტექნოლოგიებსა და სხვა „მამაკაცურ“ სფეროებში ქალის ადგილის უარყოფა.

აღნიშნული მახასიათებლები მივუსადაგე ჩემი კვლევის მონაცემებს. ერთ შემთხვევაში გამოვლინდა მცირეწლოვანი გოგონების გათხოვების ფაქტი. გათხოვების მოტივს სტერეოტიპული შეხედულება განაპირობებს. კერძოდ, შეძლებულ მამაკაცზე შვილის მითხოვება, მშობლების აზრით შვილის უზრუნველყოფილ ცხოვრებას განაპირობებს. მეორე შემთხვევაში, კი ქალის სასქესო ორგანოს დაზიანების ფაქტი გამოვლინდა. მსგავსი ქმედებით, ქალი კარგავს ინტერესს მამაკაცის მიმართ და გავრცელებული აზრით არ ღალატობს ქმარს.

1.5 სექსისტური ენა და სექსიზმი

სექსისტური ენა, არის ენა, რომელიც გამოხატავს გარკვეულ კეთილგანწყობას ერთი სქესის მიმართ, და მეორე სქესზე მოქმედებს დისკრიმინაციულად. სექსისტური ენით უმეტეს შემთხვევაში უპირატესობა გამოიხატება მამრობითი სქესის მიმართ მდედრობითი სქესის საწინააღმდეგოდ. სექსისტური ენის არსებობას საზოგადოებაში არსებული სექსიზმი განაპირობებს და ვინაიდან ენა სოციალური ფენომენია, საზოგადოებაში მიდმინარე მოვლენები აისახება და გამოხატება ენის საშუალებითაც. (Lei, 2006)

სექსიზმთან დაკავშირებით განვილიხავ, მერილინ ფრაის თეორიას. ავტორი წერს, რომ ადამიანის სქესი ყველაზე მნიშვნელოვანი და ფუნდამენტური საკითხია დღეს მსოფლიოში. ფრაი აღნიშნავს, რომ ადამიანები სქესს სხვადასხვანაირად გამოხატავენ. სწორედ სქესებს შორის განსხვავების ნიშანს წარმოადგენს ტანსაცმელი და მორთულობები, რომელსაც, ინდივიდები იყენებენ. გარდა ამისა, სხვადასხვა სქესს

განსხვავებული ჩაცმის სტილი და ვარცხნილობა ახასიათებს. მაღაზიებში მდედრობითი სქესისთვის დამახასიათებელი ტანსაცმელი, სუნამოები და კოსმეტიკა წარმოდგენილია ცალკე და მითითებული, რომ ეს არის „ქალბატონებისთვის“. მამრობითი სქესისთვის განკუთვნილი ტანსაცმელი და სუნამოები წარმოდგენილია ცალკე და მითითებული, რომ არის „მამაკაცებისთვის“. დაყოფიდან გამომდინარე ჩვენ ვირჩევთ და ვატარებთ იმ ატრიბუტებს, რომელიც გამოხატავს და შეესაბამება ჩვენს სქესს (Frye, 1989).

მერილინ ფრაის მიხედვით სექსიზმი არის ნემისმიერი ტიპის ქმედება, რომელიც წარმოქმნის, განამტკიცებს, ან ექსპლუატაციას უწევს ნებისმიერ შეუსაბამო და შეურაცხმყოფელ ქმედებას, სქესებს შორის განსხვავების აღსანიშნად (Frye, 1983, გვ.18). ავტორი თქმით სქესიდან გამომდინარე, ჩვენ სხვადასხვაგვარად ვეგებებით, ვესაუბრებით, მივმართავთ, ვეკითხებით ადამიანებს.

სქესის გაცხადება აუცილებელია როგორც მამაკაცებისთვის, ისე ქალებისთვის. ავტორი აღნიშნავს, რომ სქესის გაცხადების პროცესი სხვადასხვაგვარად გამოიხატება მდედრობით და მამრობით სქესებს შორის, თუნდაც ისეთ მარტივ თემასთან დაკავშირებით, როგორც არის სამოსი. მერილინ ფრაი აღნიშნავს, რომ უპირატესობა აქაც მამაკაცის მხარესაა. ავტორი წერს, რომ ის ტანსაცმელი, რომელიც განკუთვნილია ქალისთვის გარკვეულ წილად ზღუდავს მას. მაგალითად, ის შეიძლება ადვილად გაიხეს სირბილის დროს, ან ქალს შეძლება გამოუჩნდეს სხეულის ის ნაწილი, რომელიც ტანსაცმელმა უნდა დაფაროს, თუ ის დაიხრება. მამაკაცის ტანსაცმელი კი ქალისგან განსხვავდება. ის ძალიან გამძლე და კომპორტულია. ხელს არ უშლის მამაკაცს მოძრაობასა და გადაადგილებაში. ავტორს იმის თქმა სურს, რომ მდედრობითობა ფიზიკურად და სოციალურადაც გარკვეულ აკრძალვებს უწესებს ქალებს, მაშინ როდესაც იგივე აკრძალვები არ ეხებათ მამაკაცებს.

ჩემი კვლევის მონაცემებში გამოვლინდა ფაქტი, როდესაც გადაცემის სტუმრის მიერ მოხდა ქალის ჩაცმულობაზე ყურადღების გამახვილება. ქალის ჩახსნილი კაბა, სტერეოტიპული შეხედულებიდან გამომდინარე აღქმული იქნა, როგორც მინიშნება,

რომ ქალს სურს გათხოვება. საინტერესოა, ქალის ჩაცმულობა როგორ უწყებს ქალს გარკვეულ აკრძალვას, თუ არ უნდა გათხოვება, მაშინ ნუ ჩაიცვამს ჩახსნილ კაბას.

მერილინ ფრაი საუბრობს ჩაგვრაზე და განმარტავს, რომ ჩაგვრა ეს არის ბარიერებისა და იძულების ისეთი სისტემა, რომელიც ამცირებს და ბოჭავს კონკრეტული ჯგუფის ადამიანებს და გავლენას ახდენს ამ ჯგუფის სხვა ჯგუფისთვის დაქვემდებარებულობაზე (frey,1983, გვ.33). იმისათვის, რომ ერთმა ჯგუფმა დაიქვემდებაროს მეორე, ამის საუკეთესო გზა არის დაარწმუნოს ადამიანი თუ ადამიანები, დაქვემდებარების გარდაუვალობაში. სუბორდინაცია ეფექტური მაშინაა, როცა დაქვემდებარებულ ჯგუფს დააჯერებ, რომ ეს ადამიანების გადაწყვეტილება და ტრადიცია კი არ არის, არამედ, ბუნებრივი მოვლენაა. მამაკაცების დომინანტობას და ქალების დაქვემდებარებულობას ხელს უწყობს ისეთი შეხედულებები, რომ ყველა მამაკაცი ერთნაირია და ყველა ქალი ერთნაირია (frey,1983).

ჩემი კვლევის ფარგლებში მამაკაცის დომინანტობა და ქალის დაქვემდებარებულობა ვლინდება ოჯახში. ქართულ საზოგადოებაში არსებობს მოლოდინი, რომ ქალისა და მამაკაცის ოჯახურ ურთიერთობაში მამაკაცი უნდა იყოს დომინანტი და ქალი კი მასზე დაქვემდებარებული. გარდა ამისა, მამაკაცების ისევე, როგორც ქალების ნარატივებში ყველა ქალის ერთნაირობა გამოიხატა შემდეგნაირად: - ყველა ქალს უყვარს ყვავილი, ფული და ძვირადღირებული ნივთები.

1.6 გენდერული მედია

იმას თუ როგორ ვხედავთ ჩვენ ქალებსა და მამაკაცებს, ბევრი ფაქტორი განაპირობებს და მათ შორის მედია არის ყველაზე ძლიერ გავლენას მედია ახდენს. “მედია განსაზღვრავს ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებას და ჩვენს გონებაში ნერგავს თავის შეტყობინებებს” (Wood, 1994). ხშირ შემთხვევაში ეს შეტყობინებები არარეალური და სტერეოტიპულია. ავტორი განიხილავს სამ გზას, თუ როგორ წარმოაჩენს მედია სქესს.

პირველ შემთხვევაში ავტორი საუბრობს მედიაში მდედრობითი სქესის წარმომადგენლობის სიმცირეზე, მამაკაცებთან შედარებით. ავტორი წერს, რომ მამაკაცების რაოდენობა ყოველთვის აღემატება მედიაში (გადაცემებში) ქალების რაოდენობას და ამ მხრივ მედია მდედრობით სქესს წარმოაჩენს როგორ ნაკლებად მნიშვნელოვანს და უჩინარს.

მეორე შემთხვევაში ხდება მამაკაცებისა და ქალების სტერეოტიპული წარმოჩენა, რომელიც თავისთავად გავლენას ახდენს სქესთან დაკავშირებულ წარმოდგენებზე. მესამე შემთხვევაში, ქალებსა და მამაკაცებს შორის ურთიერთობის წარმოჩენით ხდება ტრადიციული როლების ხაზგასმა და ქალის მიმართ ძალადობის ნორმალიზება (Wood, 1994).

მედია სტერეოტიპულად წარმოაჩენს, როგორც მამაკაცებს ისე ქალებს და იმგვარად წარმოაჩენს მათ, რომ იზღუდება ჩვენი აღქმა ადამიანის შესაძლებლობებისა. ჩვეულებრივ მამაკაცის აღწერა ხდება, როგორც აქტიური, თავგადასავლების მოყვარული, ძლიერი და სექსუალურად აგრესიული. რაც შეეხება ქალებს, მათ წარმოაჩენენ, როგორც პასიურებს, ლამაზებს, გამხდრებს, დაქვემდებარებულებს. ხშირად ხდება მათი წარმოჩენა, როგორც არაკომპეტენტურები და ნაკლებად აქტიური მოსაუბრეები. ქალები დიდი დროს უთმობენ თავიანთ გარეგნობას და ზრუნავენ, რომ მუდამ ფორმაში იყონ, ასევე დიდი დროს უთმობენ სახლის მოვლას და სხვაზე ზრუნვას. ავტორი აღნიშნავს, რომ ვინაიდან ჩვენი ყოველდღიური ცხოვრება გაჟღენთილია მედიით, მისი მხრიდან სქესის და მისი შესაძლებლობების არასწორმა წარმოჩენამ შეიძლება დაამახინჯოს საკუთარ თავზე ჩვენი წარმოდგენა და ის თუ რას აღვიქვამთ ჩვენ ნორმად და რა არის სასურველი ქალისთვის და რა მამაკაცისთვის.

ავტორს მოჰყავს მაგალითი, რომლის მიხედვითაც სათამაშოების მაღაზიამ მომხმარებლებს შესთავაზა ახალი ბარბის თოჯინა და რომელიც ამბობდა, „მათემატიკა არის რთული“. როგორც ავტორი განმარტავს ამ წინადადებაში ჩანს ქალის მიმართ სტერეოტიპული შეხედულება, რომ თითქოს ქალისთვის მათემატიკა რთულია და მათემატიკის ნიჭი მხოლოდ მამაკაცებს აქვთ (Wood, 1994).

მსგავსი სტერეოტიპული შეხედულება გამოვლინდა ჩემი კვლევის ემპირიულ მონაცემებშიც. ჟურნალისტი ეკა ხოფერია განათლების მინისტრს უსვამს კითხვას, თუ რამდენი გოგო სწავლობდა მის კლასში კომაროვის სკოლაში. ჟურნალისტს იმ სტერეოტიპული შეხედულებებიდან გამომდინარე, რომ მათემატიკი ნიჭი მხოლოდ მამაკაცებს აქვთ ჰქონდა მოლოდინი, რომ გოგონების რიცხვი კლასში მცირე იქნებოდა.

მედია ქალის ორგვარ სახეს ხატვას. ერთ შემთხვევაში ეს არის ქალი, რომელიც ძირითადად ორიენტირებულია სახლის საქმეებზე, ოჯახზე და ოჯახის წევრებზე ზრუნვაზე. ისინი არიან მამაკაცების დაქვემდებარებაში მყოფები და ერთგული მეუღლეები. მეორე შემთხვევაში მედიის მიერ დახატული ქალები არიან თავიანთ ტრადიციულ როლს დაშორებულები, არიან ცივები და აგრესიულები.

მამაკაცისა და ქალის ურთიერთობაში მედიაში ვლინდება დომინანტურ/დაქვემდებარებულის ნიმუშები. ასევე მამაკაცის ძალაუფლება და ქალის ნაკლები კომპეტენტურობა. ხშირად მედია ქალებს წარმოაჩენს, როგორც მამაკაცის მსხვერპლებს, მამაკაცებს კი როგორც ქალზე მოძალადეებს. ჩემს ემპირიულ მონაცემებში, მედიამ მამაკაცის სექსუალური ძალადობის მსხვერპლის სახით წარმოაჩინა 16 წლის გოგონა, რომელიც დაორსულდა 40 წლის მანდატურისგან.

2. ემპირიული ნაწილი

გადაცემების დისკურსული ანალიზის შედეგად გამოვლინდა სხვადასხვა ტიპის სტერეოტიპები ქალებთან მიმართებაში. ვხვდებით ასევე სექსისტური ენის გამოყენებისა და სექსის საფუძველზე გენდერული დისკრიმინაციის მაგალითებს. კვლევამ აჩვენა, რომ სტერეოტიპებსა და სექსისტურ ენას საუბარში იყენებენ როგორც გადაცემის წამყვანები, ასევე მათ სტუმრები.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა შემდეგი ტიპის სტერეოტიპები;

1. სტერეოტიპები, რომლებიც გამოხატავენ ქალის მოლოდინებს ქორწინებასთან დაკავშირებით და მამაკაცთან ურთიერთობაში;

კვლევის შედეგად, გადაცემების წამყვანებისა და სტუმრების საუბარში იკვეთება მათი დამოკიდებულება იმასთან დაკავშირებით, თუ რა მოლოდინები აქვთ ქალებს საქართველოში, როდესაც ისინი ქორწინდებიან. გავრცელებული შეხედულების თანახმად, ქალი ქორწინდება იმისთვის, რომ მამაკაცმა „შეინახოს“ და დაუკმაყოფილოს მას სხვადასხვა მოთხოვნები. „შენახვაში“ იგულისხმება ის, რომ მამაკაცმა ფულით უნდა უზრუნველყოს ქალი. მამაკაცს უნდა შეეძლოს როგორც საკუთარ თავზე, ასევე ქალზე ზრუნვა და მისი სურვილების ასრულება. მოთხოვნებში შეიძლება იგულისხმებოდეს მაგალითად, ფული ახალი კაბისთვის ან ფეხსაცმლისთვის, ფული დასვენებისთვის და სხვა. ქალის სურვილებისა და საჭიროებების სტერეოტიპული შეხედულების თანახმად, ქალებს სჭირდებათ ფული და გამიზნულად ეძებენ ან, როგორც ამას გადაცემებში განმარტავენ, „ნადირობენ“ ისეთ მამაკაცებზე, რომლებსაც აქვთ მატერიალური შესაძლებლობა. სიტყვა „ნადირობა“ გამოხატავს მამაკაცის სტერეოტიპულ ხედვას ქალის მიმართ, რომ ქალი უანგაროდ არ ქორწინდება, არამედ პირადი სარგებლის ნახვის მოლოდინით. კონკრეტულად ამ თემაზე საუბრობს გია ჯაჯანიძის შოუში მოწვეული სტუმარი, ბლოგერი გიორგი ნაზლაიძე, რომელიც ამბობს: „ქალი მაშინ უნდა მოიყვანო, როდესაც შეინახავ. ქალის მოთხოვნები გაზრდილია, ითხოვენ მამაკაცისგან ბევრს და მამაკაცს არა აქვს საშუალება. ქალები ნადირობენ ისეთ მამაკაცზე, რომელიც დაუკმაყოფილებს

ყველაფერს“. სტუმრის საუბრიდან ჩანს, რომ ქალებს დღეს გაცილებით მეტი მოთხოვნები და სურვილები აქვთ, ვიდრე ოდესმე და ხშირად, მამაკაცები ვერ ახერხებენ ამ მოთხოვნების დაკამყოფილებას, შესაბამისად, ქალები აღარ მიყვებიან ცოლად ასეთ მამაკაცებს. გადაცემაში ერთგვარი დასკვნის სახით ჟღერს მოსაზრება, რომ ქალების მიერ გაზრდილი მოთხოვნებისა და მამაკაცების მიერ ამ მოთხოვნების დაუკმაყოფილებლობას მივყავართ იმ შედეგამდე, რომ საქართველოში კლებულობს ქორწინების რიცხვი.

სწორედ ამ სტერეოტიპს ემყარება ქალაქ მარნეულში გოგონების გათხოვების ფაქტები. ამ თემაზე საუბრობს ნანუკას შოუში მოწვეული სტუმარი შალალა ამირჯანოვი: **„დედა ეუბნება შვილს, შვილო, მე მძიმე ცხოვრება მქონდა და შენც რომ იგივე არ გამოიარო, ამიტომ გათხოვებთ მდიდარ კაცზე“**. მშობლების შეხედულებით, გოგონას შეძლებულ მამაკაცზე გათხოვება ნიშნავს იმას, რომ მათ შვილს ექნება კარგი სახლი, ტანსაცმელი, საჭმელი და არ მოუწევს გაჭირვებაში ცხოვრება. უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ამ შემთხვევაში სტუმრის მიერ სტერეოტიპის გაჟღერება გააზრებულად ხდება. ამ სტერეოტიპის მოშველიებით სტუმარს სურს ახსნას, რომ მშობლების მსგავსი შეხედულება და დამოკიდებულება არ არის სწორი და მართებული და რომ ამ შემთხვევაში ხდება გოგონების უფლებების დარღვევა. გოგონებს არა აქვთ შესაძლებლობა, თავად მიიღონ გათხოვებისა და დაქორწინების გადაწყვეტილება, თავიანთი სურვილიდან გამომდინარე.

მსგავსი სტერეოტიპული დამოკიდებულება ჩანს ასევე მაია ასათიანის გადაცემაში, სადაც თავად წამყვანი ამბობს, რომ **„თავის რჩენა რთულია, მარტო როცა ხარ, მითუმეტეს“**. ამ შემთხვევაში წამყვანი მარტო ყოფნაში გულისხმობს ქმარს გაცილებული ქალის მდგომარეობას. ამ კომენტარში აისახება ის სტერეოტიპი, რომ ქალს, თუ ის მარტოა, საკუთარ თავზე ზრუნვა უჭირს და მას სჭირდება დახმარება, მათ შორის მატერიალური, მამაკაცისგან. ეს ფაქტი კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს იმ სტერეოტიპულ დამოკიდებულებას, რომ ქალს „თავის სარჩენად“ მამაკაცის დახმარება სჭირდება.

იგლის, ვუდისა და დიკმანის სოციალური როლის თეორიის თანახმად, ოჯახის ეკონომიკურად უზრუნველყოფა მამაკაცს ევალება, ვინაიდან, ოჯახის საშინაო

საქმეებზე ქალი ზრუნავს. ამ თეორიიდან გამომდინარე, ქართულ საზოგადოებაში არსებობს გავრცელებული შეხედულება, რომ ქალების გათხოვების მთავარ მოტივი სწორედ ისაა, რომ მამაკაცმა უზრუნველყოს ის მატერიალურად და თვითონ ქალს, არ მოუწიოს ამაზე ზრუნვა.

ქალისთვის მამაკაცის დახმარების საჭიროების შესახებ სტერეოტიპზე საუბრობს საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების მინისტრი ალექსანდრე ჯეჯელავაც ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში. თუმცა, ამ კონკრეტულ შემთხვევაში, მინისტრი ცდილობს თავი პროგრესულად წარმოაჩინოს და ღიად გმობს ქალების მოლოდინებთან დაკავშირებით მსგავს შეხედულებას. მას მიაჩნია, რომ ქალს თავადაც შეუძლია საკუთარ თავზე ზრუნვა და ამისთვის არ სჭირდება მამაკაცი. ის საუბრობს ისეთ ზღაპრებზე, სადაც მთავარი გმირები პრინცესები არიან და ელოდებიან მამაკაცებს, რომელმაც უნდა გადაარჩინონ ისინი. მინისტრის თქმით, ასეთი ზღაპრები არწმუნებენ გოგონებს, რომ მათ აუცილებლად კაცმა უნდა უშველოს, ნაცვლად იმისა, რომ თავად უშველონ თავიანთ თავებს, თავად იზრუნონ საკუთარ თავზე, საკუთარი სურილებისა თუ მოთხოვნების ასრულებაზე. მართალია, ამ შემთხვევაში მინისტრი არ იზიარებს სტერეოტიპულ შეხედულებას და გმობს მას, თუმცა თავად ის ფაქტი რომ მას უწევს ამ სტერეოტიპზე საუბარი და მისი დაგმობა, მიუთითებს იმაზე, თუ რამდენად არის გავრცელებული საზოგადოებაში მსგავსი შეხედულებები.

გადაცემების ანალიზის შედეგად ირკვევა, რომ ქალის მამაკაცზე დაქორწინება შეიძლება არ ემსახურებოდეს მხოლოდ მატერიალურ უზრუნველყოფას. გადაცემებში ქალის მამაკაცზე გათხოვების მოტივად სხვა მიზეზებსაც ასახელებენ. კერძოდ, ქალი შეიძლება დაქორწინდეს ან დააქორწინონ მამაკაცზე მხოლოდ იმიტომ, რომ არ შეურაცხყოს და დაიცვას როგორც ოჯახის, ასევე საკუთარი სახელი. თუ ქალი ან გოგონა ქორწინების გარეშე დაორსულდება, ეს სირცხვილია მისი ოჯახისთვის და ღირსების შელახვაა თვითონ ქალისთვის. მიჩნევა, რომ ის „ვერ გამოყოფს ვერსად თავს“, სხვას არავის მოუხდება მასზე დაქორწინება და ერთადერთი გამართლებული გზა მისთვის არის ის, რომ დაქორწინდეს იმ მამაკაცზე, რომლისგანაც არის ორსულად.

თოქ-შოუ პროფილის ერთ-ერთი გადაცემაში განიხილებოდა 16 წლის მოსწავლე გოგოს ისტორია, რომელიც მისივე სკოლის 40 წლის მანდატურისგან იყო ფეხმძიმედ.

გადაცემის ჟურნალისტის მიერ მომზადებულ რეპორტაჟში ჩანს, რომ საზოგადოების უმრავლესობისა და ოჯახის წევრების დამოკიდებულებით გოგონა აუცილებლად უნდა დაქორწინდეს 40 წლის მანდატურზე, ვინაიდან მათ მიაჩნით, რომ ეს არის ერთადერთი გამოსავალი არსებული სიტუაციიდან. გოგონას ამ გზით შეუძლია, თავი აარიდოს საზოგადოების კრიტიკასა და მისკენ თითის გაშვერას. გამოკითხულთა მხოლოდ მცირე ნაწილი საუბრობდა იმაზე, რომ აღნიშნული შემთხვევა წარმოადგენს სისხლის სამართლის დანაშაულს და რომ მამაკაცი აუცილებლად უნდა დაისაჯოს. სტუდიაში მყოფთა შეხედულებები რეპორტაჟში გამოკითხულთა შესახებ ორად გაიყო. ერთი ნაწილი, კერძოდ, გივი სიხარულიძე ამბობდა, რომ „სოფელი ბრძენია“ და გოგონას ნაცნობები და მეზობლები ტყუილს არ იტყოდნენ. მეორე ნაწილი კი ცდილობდა დაეცვა 16 წლის ახალგაზრდა გოგო და განმარტავდნენ, რომ მსგავსი შეფასებები მის მიმართ შეურაცხმყოფელი და დაუშვებელია.

როგორც თეორიაში ვახსენე, გენდერულ მედიაზე საუბრისას, მედია ხშირად წარმოაჩენს ქალებს, როგორც მამაკაცის მსხვერპლებს და მამაკაცებს, როგორც ქალებზე მოძალადეებს. ამ კონკრეტულ მაგალითში ვლინდება სწორედ მედიის ეს როლი. ამ შემთხვევაში მედიამ 16 წლის გოგონა წარმოაჩინა, როგორც 40 წლის მანდატურის სექსუალური ძალადობის მსხვერპლი, თავად მანდატური კი, როგორც მოძალადე.

სტერეოტიპები, რომლებიც გამოხატავენ ქალის მოლოდინებს მამაკაცთან ურთიერთობაში:

მონაცემების ანალიზის პროცესში, გამოვლინდა ასევე შემდეგი სტერეოტიპი, რომლის თანახმად, არსებობს მოლოდინი, რომ მამაკაცებმა უფრო უნდა მოუწყონ სიურპრიზები ქალბატონებს და დაასაჩუქრონ ისინი და არა პირიქით. ამასთანავე, ქალისთვის მირთმეული საჩუქარი სასურველია ძვირადღირებული იყოს. ეკა ხოფერიას ერთ-ერთ გადაცემაში წამყვანი მხოლოდ მამაკაცებს ეკითხება, თუ რა სიურპრიზები მოუწყვიათ მათ თავიანთი საყვარელი ქალბატონებისთვის და რამდენად ძვირადღირებული იყო მათი საჩუქრები. შესაბამისად, წამყვანი მის ქალბატონ სტუმრებს ეკითხება, თუ რამდენად ხშირად უწყობენ სიურპრიზებს მათ მამაკაცები და რამდენად არის

მნიშვნელოვანი მათთვის საჩუქრის ფასი. ქალბატონები აღნიშნავენ, რომ მამაკაცისგან მუდმივად „გულით ნაჩუქარი“ და იაფფასიანი საჩუქრები არ უნდათ. **„უგულოდ გაჩუქოს მანქანა, არ ჯობია?“** - ამბობს ერთ-ერთი სტუმარი. ამ კომენტარით ისინი ამყარებენ მამაკაცის სტერეოტიპულ შეხედულებებს ქალის მოლოდინებთან დაკავშირებით, რომ მათ უყვართ საჩუქრები და თან ძვირადღირებული.

გარდა ამისა, არსებობს კიდევ ერთი შეხედულება, რომლის თანახმად, მოლოდინია, რომ ყველა ქალს უნდა უყვარდეს ყვავილები. ამასთან დაკავშირებით ეკა ხოფერიას შოუში მოწვეული ნიკა წულუკიძე ამბობს: **„კაცი რომ გაიგებს, რომ ქალს ყვავილები არ უყვარს, ასოცირდება, რომ ქალი რომანტიკოსი არ არის. თუ არ უყვარს, ა შენ ფული და წადი, იყიდე. ქალები შეცდომს უშვებენ, არ უნდა თქვან ასეთი რაღაც“.** ამ დისკურსში ვლინდება, რომ თუ ქალს ყვავილი არ უყვარს, მაშინ ტყუილი უნდა თქვას და არ უნდა გაუმხილოს ეს მამაკაცს. მამაკაცებს ქალის შეცდომად მიაჩნიათ ამის არ დამალვა და ფიქრობენ, რომ, თუ ქალს ყვავილი არ უყვარს მაშინ მას ფული ან რამე ძვირადღირებული უნდა. როგორც სტუმრის საუბრიდან ჩანს, მამაკაცებს ურჩევნიათ ქალებმა მათთან ურთიერთობაში ითამაშონ. მათ ქალის მხირდან ასეთი საქციელი უფრო გამართლებულად მიაჩნიათ, ვიდრე იმის არ დამალვა, რომ ყვავილი არ უყვარს.

სტერეოტიპი ქორწინებაში ქალის როლთან დაკავშირებით:

მამაკაცისა და ქალის ურთიერთობაზე საუბრისას ვლინდება კიდევ ერთი სტერეოტიპული შეხედულება, რომელიც უკავშირდება ქორწინებაში ქალის როლს. ეკა ხოფერიას თოქ-შოუს ერთ-ერთი გადაცემის სტუმარია ვახტანგ რჩეულიშვილი. სტუმართან საუბრისას წამყვანი ინტერესდება, თუ ვინ იყო მათ ოჯახში დომინანტი, ბატონი ვახტანგი თუ მისი მეუღლე - ქალბატონი მაია. ბატონი ვახტანგი ამბობს, რომ ოჯახში თვითონ არ ყოფილა დომინანტი, არამედ იყო მისი მეუღლე. შემდეგ, წამყვანი ინტერესდება, ის ფაქტი, რომ ოჯახში მამაკაცი არ იყო დომინანტი, დისკომფორტს ხომ არ უქმნიდა მას. ამ შემთხვევაში წამყვანის მიერ დასმული შეკითხვა გამომდინარეობს იმ სტერეოტიპული შეხედულებიდან, რომლის თანახმად, უფრო დიდია მოლოდინი, რომ ქალისა და მამაკაცის ურთიერთობაში, როდესაც ისინი იმყოფებიან ქორწინებაში,

მამაკაცი უნდა იყოს დომინანტი. მამაკაცი უნდა იყოს ოჯახის წინამძღოლი და ქალი მის გადაწყვეტილებებს უნდა დაემორჩილოს.

ქალისა და მამაკაცის დომინანტური და დაქვემდებარებული ქცევის ახსნაში დამახმარებელია თეორია, რომელიც ხსნის ქალისა და მამაკაცის სოციალურ როლებს. თეორიის მიხედვით, დომინანტური ქცევა დამახასიათებელია მამაკაცისთვის, დაქვემდებარებული ქცევა კი ქალისთვის. ეს თვისებები, შესაბამისად, ხდება სტერეოტიპული და მიეწერება კონკრეტულ სქესს.

გამოვლენილი სტერეოტიპები გვიჩვენებენ, რომ ქალი მამაკაცზე შეიძლება დაქორწინდეს ორი მიზეზით. პირველ შემთხვევაში, იმიტომ, რომ მამაკაცმა „შეინახოს“ და მატერიალურად უზრუნველყოს ის, ვინაიდან ქალებს დამოუკიდებლად უჭირთ თავის რჩენა. მეორე შემთხვევაში, იმიტომ, რომ დაიცვას, როგორც ოჯახის, ისე საკუთარი სახელი შერცხვენისა და დამცირებისგან. ასევე, მამაკაცებისთვის გამართლებულია ქალის მხრიდან თვალთმაქცობა მამაკაცთან ურთიერთობაში. მონაცემების დისკურსულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ მამაკაცებს ურჩევნიათ ქალმა დამალოს, რომ ყვავილი არ უყვარს, ვიდრე სიმართლე თქვას. გარდა ამისა, არსებობს მოლოდინი, რომ ოჯახში დომინანტი უნდა იყოს მამაკაცი და ქალი დაქვემდებარებული, ვინაიდან დომინანტური ქცევა უფრო აგენტური ტიპის ადამიანებს ახასიათებთ და ასეთები ძირითადად მამაკაცები არიან.

2. სტერეოტიპები, რომლებიც ქალის საოჯახო და საზოგადოებრივ საქმიანობას ეხება;

გადაცემების დისკურსული ანალიზის შედეგად, ქალის საოჯახო საქმიანობასთან დაკავშირებით გამოიკვეთა სტერეოტიპი, რომ სამზარეულო ქალის საქმეა. ეს სტერეოტიპი კარგად ჩანს გია ჯაჯანიძის შოუში, როდესაც წამყვანი სთხოვს სტუმარს, ანატოლი ბოისას დაეხმაროს საჭმელთან დაკავშირებით ექსპერიმენტის ჩატარებაში და ეკითხება, იცის თუ არა მან გაზქურის გამოყენება. ამ შემთხვევაში, წამყვანი შესაძლოა

გაუაზრებლად, მაგრამ მაინც ახდენს იმ სტერეოტიპს დემონსტრირებას, რომ სამზარეულოს საქმეები ქალმა უნდა იცოდეს და ვინაიდან მისი სტუმარი მამაკაცია, უშვებს იმას, რომ შესაძლოა ის არ ერკვეოდეს სამზარეულოს ტექნიკაში.

მართალია, ვხვდებით სტერეოტიპს, რომ სამზარეულო ქალის საქმეა და შესაბამისად, საჭმელი ქალმა უნდა მოამზაოდეს, თუმცა, როცა მამაკაცი შედის სამზარეულოში, არსებობს მოლოდინი, რომ მან ქალისგან განსხვავებით სხვა კერძი უნდა მოამზადოს.

ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში, ლალი მოროშკინა ამბობს: „**ხორცი ჩემი წამოსაგები არ არის მაინცდამაინც ... სალათს ბიჭებს ვერ გავაკეთებინებ**“. სტუმარს ურჩევნია, მწვადის შეწვა მამაკაცებს მიანდოს, თვითონ კი სალათა გააკეთოს. აქ ჩანს სტუმრის სტერეოტიპული დამოკიდებულება, რომ ხორცისგან დამზადებული კერძი, უფრო მისაღებია მამაკაცმა დაამზადოს, ვინაიდან, მიიჩნევა, რომ ხორცი მამაკაცებს უფრო უყვართ და ამიტომ „მამაკაცური საჭმელია“.

სტერეოტიპები, რომლებიც ეხება ქალის საზოგადოებრივ ცხოვრებას:

რაც შეეხება სტერეოტიპებს, რომლებიც ქალის საზოგადოებრივ ცხოვრებასთანაა დაკავშირებული, ვლინდება დამოკიდებულება, რომ ქალმა შესაძლოა დამოუკიდებლად წარმატებას ვერ მიაღწიოს კარიერაში. თუ ქალს კარგი სამსახური აქვს და არის წარმატებული, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მას ვიღაც დაეხმარა ამ წარმატების მიღწევაში. კონკრეტულად ეს სტერეოტიპი გამოვლინდა ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში, სადაც წამყვანს მოწვეული ჰყავს, სხვადასხვა პროფესიის ცნობილი ქართველი ქალები და ინდივიდუალური ინტერვიუ აქვს თითოეულ მათგანთან. ცნობილ და წარმატებულ მსახიობს, ნანკა კალატოზიშვილს წამყვანი ეკითხება, მისი კარიერა დამოუკიდებლად დაიწყო თუ მას „ჰყავდა პატრონი“ და ვიღაც დაეხმარა.

შემდეგი სტერეოტიპის მიხედვით, არსებობს მოლოდინი, რომ ქალი მუშაობს იმისთვის, რომ ჰქონდეს ფული. თუ ქალს ექნება ძალიან ბევრი ფული, მოსალოდნელია, რომ ის არ იმუშავეს და გახდება დიასახლისი. ქალბატონი ეკა იმავე გადაცემაში ეკითხება ასევე წარმატებული კარიერის მქონე ქალბატონს: „**რომ გქონდეს შესაძლებლობა, იჯდებოდი სახლში? რატომ მუშაობ? ფული გჭირდება, თუ იმიტომ, რომ არ დაჯდე სახლში?**“

სტუმრების პასუხები არაერთგვაროვანია. ერთ-ერთი მათგანი აღიარებს, რომ მუშაობს იმისთვის, რომ ჰქონდეს ფული. მეორე სტუმარი კი ბევრი ფულის ქონის შემთხვევაში თანახმაა, დაისვენოს ცოტა ხნით, მაგრამ შემდეგ აუცილებლად დაუბრუნდება სამუშაოს. ამ შემთხვევაში ჩანს, რომ ქალებს აქვთ სხვადასხვა მიზნები, ზოგი მუშაობს იმისთვის, რომ ფული გამოიმუშაოს, ზოგი კი მხოლოდ ფულისთვის არ მუშაობს, არამედ სურს, რომ იყოს სოციალურად აქტიური.

წამყვანის კიდევ ერთი სტერეოტიპული დამოკიდებულება ჩანს მის კითხვაში, როდესაც ის ეკითხება სტუმრებს, შესაძლებელია თუ არა, ქალი იყოს საქმიანი და წარმატებული და ამავე დროს კარგი დედა? წამყვანის ამ შეკითხვაში აისახება სტერეოტიპი, რომ ქალები, რომლებიც არიან წარმატებულები და საქმიანები, ხშირად ვერ არიან კარგი დედები, საკმარის დროს ვერ უთმობენ ბავშვებთან ურთიერთობას. შესაბამისად, ქალები, რომლებიც არ მუშაობენ, არიან უკეთესი დედები, ვინაიდან მათ აქვთ შესაძლებლობა, უფრო მეტი დრო დაუთმონ შვილის აღზრდას.

საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში მთლიანი გადაცემა არის მიძღვნილი წარმატებული და საქმიანი ქალებისათვის. ამ გადაცემის თემა არის ძლიერი ქალები. გადაცემის თემატიკაც ერთგვარად სტერეოტიპულია. გამოხატავს შეხედულებას, რომ ქალები, ზოგადად სუსტები არიან, მაგრამ არსებობენ ძლიერი ქალებიც, რომლებიც ამ შემთხვევაში არიან ის ქალები, რომლებსაც წარმატებული კარიერა აქვთ. მნიშვნელოვანია ასევე, გადაცემის წამყვანის მიერ დასმული შეკითხვა სტუმრის მიმართ, თუ ვინ არის ძლიერი ქალი? რაზეც, სტუმრი ნინო კობახიძე პასუხობს: „ძლიერი ქალი, ძლიერი ადამიანი, ჩემთვის ერთი და იგივე კონტექსტია. კაციც შეიძლება იყოს ზუსტად ისევე ძლიერი ან სუსტი, როგორც ქალი.“ სტუმრის ამ კომენტარში ჩანს, რომ ის არ იზიარებს სტერეოტიპს ქალის სისუსტესთან დაკავშირებით და მიაჩნია, რომ სუსტები მხოლოდ ქალები არ არიან. სისუსტე მისთვის, ზოგადად, ადამიანური მახასიათებელთან ასოცირდება და არა სქესის საფუძველზე ადამიანისთვის მინიჭებული თვისებასთან.

აღნიშნული სტერეოტიპები გამოხატავენ შეხედულებებს, რომ ქალისთვის რთულია დამოუკიდებლად წარმატების მიღწევა და თუ მიაღწია, მაშინ ის ძლიერი ქალია და განსხვავდება სხვა ქალებისგან. ასევე, სტერეოტიპული შეხედულებით, ქალი

ერთდროულად ვერ იქნება კარგი დედა და წარმატებული პირად კარიერაში. როგორც თეორიაში კომუნალურ და აგენტურ კატეგორიებზე საუბრისას აღვნიშნე, ქალები, რომლებიც საკუთარი თავის განვითარებაზე ზრუნავენ მიიჩნევა, რომ ნაკლებად ავლენენ კომუნალურ თვისებებს. აქედან გამომდინარე, საზოგადოებაში ჩნდება სტერეოტიპული შეხედულება, რომ ქალი, რომელიც დიდი დროს უთმობს კარიერას, ნაკლები დრო რჩება ოჯახისთვის. რაც შეეხება ქალის საოჯახო საქმიანობას, მისი მოვალეობები ქმრის მოვლითა და საჭმლის მომზადებით განისაზღვრება.

3. **სტერეოტიპები, რომლის მიხედვით, თავის მოვლა მხოლოდ ქალების საქმეა;**
გამოვლენილი სტერეოტიპის თანახმად, თავის მოვლა ქალების საქმეა და კაცებისთვის „ტეხავს.“ თავის მოვლაში ამ კონკრეტულ შემთხვევაში იგულისხმება ლაზერული ეპილაცია და სხვა ტიპის კოსმეტიკური პროცედურები. არსებობს მოლოდინი, რომ მსგავსი ტიპის პროცედურებს ქალები უფრო მიმართავენ, ვიდრე მამაკაცები. ნანუკას შოუში სტერეოტიპის გაჟღერება გადაცემის წამყვანის მიერ ხდება. ის გაკვირვებას ვერ მალავს, როდესაც შეიტყობს, რომ მისი სტუმარს, რომელიც მოჭიდავეა, გაკეთებული აქვს ლაზერული ეპილაცია: **„კარგი ბიჭი, ყველაფერს ვიფიქრებდი ამის გარდა, მოჭიდავისგან ლაზერი გამიკვირდა.“** წამყვანის გაკვირვება გამოიწვია იმან, რომ ისეთი ძლიერი მამაკაცი, როგორც მოჭიდავეა, ძნელი წარმოსადგენია, იკეთებდეს ლაზერულ ეპილაციას, რომლითაც ძირითადად ქალები ინტერესდებიან. თუმცა, გადაცემის ბოლოს წამყვანი მაცურებლებს მიმართავს და ეუბნება: **„კაცებო და ბიჭებო, თავის მოვლა არ ტეხავს.“** მიუხედავად იმისა, რომ გადაცემის მსვლელობისას ნანუკა თვითონაც ექცევა სტერეოტიპის გავლენის ქვეშ, ამ კომენტარით წამყვანი თავის პროგრესულად წარმოჩენას ცდილობს, ვინაიდან იცის, რომ თავს კაცებმაც უნდა მოუარონ და არასწორია შეხედულება, რომ მხოლოდ ქალები უვლიან საკუთარ თავს.

4. სტერეოტიპები, რომლებიც ქართველი ქალის ფენომენს ეხება;

გადაცემების დისკურსული ანალიზის შედეგად გამოიკვეთა ქართველი მამაკაცების შეხედულებები იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორი უნდა იყოს „ნამდვილი“ ქართველი ქალი. გია ჯაჯანიძის შოუში მოწვეული სტუმარი ქალბატონებს უძღვნის ლექსს და ამბობს: „ეს ლექსი ეძღვნება ყველა ნამდვილ ქალბატონს, რომელიც იმსახურებს თავისი ცხოვრების წესით და შინაგანი ბუნებიდან გამომდინარე, რომ ეძღვნებოდეს.“ ქართველი მამაკაცების შეფასებით, იმისათვის, რომ ქალი „ნამდვილი“ ქართველ ქალად იწოდებოდეს, ის გარკვეული ცხოვრების წესით უნდა ცხოვრობდეს და გარკვეული შინაგანი ბუნება უნდა გააჩნდეს. ქალის ხასიათსა და თვისებებზე საუბრისას ჟღერდება სიტყვა „პატიოსნება“. გადაცემის ჟურნალისტის მიერ მომზადებულ რეპორტაჟში, სადაც ქუჩაში გამვლელი ქალებისა და მამაკაცების მოსაზრებები ჩანს, ვისმენტ, რომ ქალი, რომელსაც უყვარს თავისი ოჯახი და ზრუნავს შვილებზე, არის პატიოსანი. მათი აზრით პატიოსანია ასევე ისეთი ქალი, რომელსაც არ აცვია გამომწვევად, მაგალითად, ძალიან მოკლე ქვედაბოლო. რაც შეეხება ქალის ცხოვრების წესს, ქალი გათხოვებამდე ქალიშვილი უნდა იყოს. გათხოვების შემდეგ კი ქმარს არ უნდა უღალატოს.

აღნიშნული შეფასებებიდან გამომდინარე, გია ჯაჯანიძის შოუში მოწვეული სტუმარი წაკითხულ ლექსს უძღვნის კონკრეტულად იმ ქალებს, რომლებიც „იმსახურებენ,“ რომ ეძღვნებოდეთ და არა, ზოგადად, ქალებს.

ერთ-ერთ გადაცემაში გამოვლინდა ასევე, მამაკაცის მიერ საყვარლისა და ბოზის განსხვავების ფაქტი. ქართველი ქალის მიმართ მამაკაცის სტერეოტიპული ხედვის თანახმად, საყვარელი არის ქალი, რომელსაც მამაკაცი დადებით კონტექსტში მოიხსენიებს. ეს არის ქალი, რომლის მიმართაც მამაკაცს აქვს სიმპათია და სასიყვარულო ურთიერთობა. მამაკაცი საყვარლისგან განსხვავებს ბოზს და მას უარყოფით კონტექსტში აღიქვამს. ეს არის ქალი, რომელთანაც მამაკაცი ხანგრძლივი ურთიერთობით არ ინტერესდება და მხოლოდ ერთჯერადი გართობის ობიექტს წარმოადგენს. მსგავს შეფასებას ვხვდებით გია ჯაჯანიძის შოუში. წამყვანი მოხუც მამაკაცს უსვამს შეკითხვას: „მართალია, რომ თქვენს ოთხივე შვილს საყვარლების

სახელები დაარქვით?“ რაზეც მოხუცი მამაკაცი პასუხობს, რომ მართალია და ეუბნება: „იმის სახელს ვარქმევდი, ვინც მომწონდა, აბა ბოზის სახელს ხომ არ დავარქმევდი.“

წინა აბზაცებიდან გამომდინარე, რომ შევაჯამო, მამაკაცებისთვის „ნამდვილი“ ქართველი ქალის მთავარი თვისება „პატიოსნებაა“. პატიოსნება მამაკაცებისთვის, და ასევე ქალებისთვისაც არის ქალის გარკვეული ცხოვრების წესი, რომელიც მთელი ცხოვრება ერთ მამაკაცთან ურთიერთობასა და ქმრის ერთგულებას გულისხმობს.

5. სტერეოტიპები დედისა და ვაჟის განსაკუთრებული ურთიერთობის შესახებ;

ნანუკას შოუს ერთ-ერთი გადაცემის თემა ეხება მშობლებს. გადაცემის დასაწყისში წამყვანი ამბობს შემდეგ ფრაზას: „გაცილებით სხვანაირად ისმინება, როდესაც მშობლებზე, მშობლის ამაგზე კაცი საუბრობს.“ აქ ის იგულისხმება, რომ საქართველოში „მშობელი“ აღმზრდელის სინონიმად მოიაზრება, ასეთი კი ტრადიციულად დედაა და არა მამა. დედის ამაგზე კი კაცი „სხვანაირად“ საუბრობს დედასა და ვაჟს შორის ჩვენში არსებული მიჯაჭვულობიდან გამომდინარე.

ისევ ნანუკას შოუში, მაგრამ ამჯერად სხვა გადაცემაში, სტუმრები საუბრობენ თავიანთ დედებზე. წამყვანი გადაცემის დასაწყისში საუბრობს საქართველოში დედის ფენომენის სიძლიერეზე: „ზოგადად, საქართველოში დედის ფენომენი კიდევ უფრო მეტად სხვაგვარია. ამბობენ, რომ ქართველ კაცებს დედასთან გაცილებით უფრო მეტი კავშირი აქვთ, ვიდრე სხვა ქვეყანაში, თუმცა ეს არავინ იცის“. გადაცემის ყველა სტუმარი მამაკაცია, რაც კიდევ ერთხელ ხაზს უსვამს იმ სტერეოტიპულ შეხედულებას, რომ ვაჟს განსაკუთრებული სიყვარული და დამოკიდებულება აქვს დედასთან და მას უკეთ შეუძლია დედის სიყვარულზე და ამაგზე საუბარი, ვიდრე ქალს. გადაცემის სტუმარი დათო გომართელი ამბობს: „დედაჩემი ყოველთვის იყო ჩართული ჩემს ცხოვრებაში, როგორც ყველა დედა, თან დედებს ბიჭებთან განსაკუთრებული ურთიერთობა აქვთ“. სტერეოტიპულ შეხედულებას აჟღერებს ასევე, ერთ-ერთი სტუმრის დედა, რომელიც

ამბობს: „საერთოდ, ბიჭები არიან გამორჩეული დედის მიმართ სიყვარულით.“ სტერეოტიპული შეხედულების თანახმად, ვაჟსა და დედას შორის არსებობს განსაკუთრებული სიყვარული, რასაც ადგილი არ აქვს დედისა და გოგოს შემთხვევაში.

აღნიშნული ტიპის სტერეოტიპები, გამოხატავენ შეხედულებას, რომ ვაჟისა და დედის ურთიერთობა უფრო გამორჩეულია, ვიდრე გოგონასი და დედის. დედის სიყვარული ვაჟის მიმართ ისევე განსხვავებულია, როგორც ვაჟის სიყვარული დედის მიმართ.

6. გენდერული სტერეოტიპები, გენდერული დისკრიმინაციის ფაქტებში;

გადაცემებში, გენდერულ სტერეოტიპებთან ერთად, გვხვდება გენდერული დისკრიმინაციის ფაქტებიც.

გენდერულ დისკრიმინაციისთან დაკავშირებულმა საკითხმა გაიჟღერა გადაცემა პროფილში. გადაცემის თემა იყო გოგონათა წინადაცევა. როგორც გადაცემის წამყვანი, ასევე სტუმრებიც აღნიშნავენ, რომ გოგონათა წინადაცევის ტრადიცია წარმოადგენს ძალადობას ქალზე და ეს არის ქალის დისკრიმინაციის უკიდურესი ფორმა. წინადაცევას გოგონას უკეთებენ პატარა ასაკში, როდესაც მას საკუთარი თავის დაცვა არ შეუძლიათ. ეს ფაქტი, ისევე როგორც მცირეწლოვან გოგონათა გათხოვება, ქალაქ მარნეულის სოფლებში ხდება. თავად სოფლის მოსახლეობა ამ ფაქტს არ აღიქვამს, როგორც ძალადობას და ყველაფერს თავიანთ უძველეს ტრადიციებს მიაწერენ. წინადაცევის შედეგად ქალი კარგავს ტემპერამენტს და როგორც სოფლის მოსახლეობა განმარტავს, მომავალში ის ამის გამო არ უღალატებს ქმარს. როგორც თეორიაში აღვნიშნე, ქალის სექსუალობის უარყოფა და მასზე ძალადობა ერთ-ერთია მამაკაცის ძალაუფლების გამოხატვის 8 მახასიათებელს შორის.

7. გენდერული სტერეოტიპები, სქესის საფუძველზე განსხვავებასთან დაკავშირებით;

გადაცემებში, გამოიკვეთა ასევე შეხედულება, რომ მამაკაცებს გოგო შვილის ყოლას ბიჭი შვილი ურჩევნიათ. ბიჭი შვილის ყოლა უპირატესად მიიჩნევა, ვინაიდან ის ოჯახის გვარს აგრძლებს, რაც არ ხდება გოგო შვილის შემთხვევაში. ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში, გადაცემის სტუმარი გიგი დედალამაზიშვილი ამბობს, რომ მას და მის მეუღლეს უნდათ ჰყავდეთ მეორე შვილი და ამატებს: „**სქესს მნიშვნელობა არა აქვს, მთავარია ჯანმრთელი იყოს**“. საუბარში მისი მეუღლე ერთვება და წამყვანს უხნის, რომ გიგის ძალიან უნდა მეორე შვილი ბიჭი იყო და ამას სახლში ხშირად ამბობს, თუმცა ამ შემთხვევაში არ აღიარებს ამას, ვინაიდან კამერა უღებს. ამ მონაკვეთში ჩანს, თუ როგორ ცდილობს გიგი დამალოს საჯაროდ საუბრისას ბიჭის ყოლის სურვილი, ვინაიდან იცის, რომ ეს სტერეოტიპულ ხედვას წარმოადგენს და მას კი სურს თავი პორგრესულად წარმოაჩინოს.

ასევე საინტერესოა ნანუკას შოუში გიორგი ყიფშიძის მოთხრობილი ამბავი. სტუმარი ყვება, რომ მის ბაბუას ორი გოგო გაუჩნდა, მას კი ძალიან უნდოდა ბიჭი, ამიტომ ორივე შვილს ბიჭივით ზრდიდა. აქაც აისახება სტერეოტიპული შეხედულება იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორი სასურველია ქართელი მამაკაცებისთვის ბიჭი შვილის ყოლა.

სქესის საფუძველზე განსხვავებასთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია ერთი ფაქტი, რომელსაც გია ჯაჯანიძის შოუში ვხვდებით. წამყვანს გადაცემის სტუმრები მიჰყავს გასართობ ცენტრში, სადაც ერთმანეთს ორი ჯგუფი უნდა შეეჯიბროს. წამყვანის მიერ ჯგუფების დაყოფა შემდეგნაირად ხდება: „**რომ არ დაირღვეს გენდერული ბალანსი, ბიჭები ვიქნებით ცალკე, გოგოები ცალკე**“. ამ შემთხვევაში წამყვანი ფიქრობს, რომ ჯგუფების მსგავსი დაყოფით ის გენდერულ ბალანსს იცავს, რეალურად კი განსხვავებული სქესის ნიშნის საფუძველზე ახდენს ჯგუფების ჩამოყალიბებას და გაუაზრებლად ახდენს ქალთა დისკრიმინაციას.

გადაცემებში ვხვდებით ისეთ ფაქტებსაც, როდესაც სქესის საფუძველზე ხდება ქალისა და მამაკაცისთვის განსხვავებული უნარების, თვისებების, დამოკიდებულებისა თუ ინტერესთა სფეროს მინიჭება.

ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში წამყვანი სტუმრად მყოფ განათლების მინისტრს სკოლის პერიოდზე საუბრისას წამყვანი ეკითხება, თუ რამდენი გოგო სწავლობდა მის კლასში კომაროვის სკოლაში. წამყვანის ეს შეკითხვა გამოხატავს მოლოდინს, რომ გოგონების რაოდენობა იქნებოდა მცირე, რადგან კომაროვის სკოლაში სწავლობენ განსაკუთრებულად მათემატიკური ნიჭის მქონე ბავშვები და ასეთები ძირითადად ბიჭები არიან. მინისტრი პასუხობს, რომ მის კლასში გოგონების რაოდენობა ნამდვილად მცირე იყო, 35 ბავშვიდან მხოლოდ 7 გოგო და ამატებს, რომ მისი შვილის კლასში ახლა გოგონების და ბიჭების რაოდენობა თითქმის თანაბარია. მინისტრის პასუხი მისი შვილის კლასში გოგონებისა და ბიჭების თითქმის თანაბარ რაოდენობაზე, ერთგვარად გამოხატავს მის დამოკიდებულებას, რომ სქესის საფუძველზე ნიჭიერების განსაზღვრა სტერეოტიპია, რომ გოგონებსაც შეუძლიათ იყვნენ ისეთივე ნიჭიერები, როგორებიც არიან ბიჭები.

ნანუკას შოუში სტუმრად მოწვეული გოგონა ყვება ისტორიას, თუ როგორ დაშავდა მისი შეყვარებული ავტოსაგზაო შემთხვევისას და გარკვეული პერიოდის განმავლობაში იმყოფებოდა უგონო მდგომარეობაში. გოგონა იხსენებს, თუ როგორ ტიროდნენ მისი შეყვარებულის მეგობრები, განსაკუთრებით კი ბიჭები და ამბობს: „**ბიჭი რო ტირის, ცოტა ისეთი მომენტია**“. გოგონას კომენტარი გამოხატავს სტერეოტიპულ შეხედულებას, რომ ტირილი ქალის საქმეა და არა კაცის და თუ კაცმა ცრემლები გამოაჩნა, ეს ნიშნავს, რომ მართლაც ძალიან მძიმე რამ მოხდა.

ქალების მამაკაცებისგან განსხვავებულ დამოკიდებულებას ბავშვების მიმართ გამოხატავს გია ჯაჯანიძის შოუში, ქართელი მომღერლის კომენტარი. სტუმარი ამბობს, რომ მისი ახალი სიმღერა ბავშვებზეა და ბევრს მოეწონება, განსაკუთრებით კი ქალებს. მის ამ კომენტარში აისახება სტერეოტიპი, რომ ქალებს ბავშვებთან უფრო სენსიტიური დამოკიდებულება აქვთ, ვიდრე კაცებს და შესაბამისად ეს სიმღერა ქალებსთვის უფრო ძვირფასი იქნება.

ეკა ხოფერიას შოუში წამყვანი ეკითხება სტუმარს, ვახტანგ რჩეულიშვილს, ახსოვს თუ არა მას, რა ეცვა მის მეუღლეს, როდესაც პირველად ნახა. ბატონი ვახტანგი პასუხობს, რომ არ ახსოვს, რაზეც წამყვანი შემდეგ კომენტარს აკეთებს: **„კაცებს არასდროს არ ახსოვთ“**. წამყვანის მიერ ნათქვამ ფრაზაში, აისახება სტერეოტიპი, რომ, თითქოს მამაკაცები არასდროს არ იმახსოვრებენ ისეთ დეტალს, როგორც შეიძლება იყოს ჩაცმულობა. არსებობს მოლოდინი, რომ დეტალების დამახსოვრება უფრო ქალების საქმეა, ვიდრე მამაკაცების.

ისევ ეკა ხოფერიას თოქ-შოუში ვხვდებით შემდეგ სტერეოტიპს, რომ ბიჭმა შვილმა შეიძლება უფრო მტკივნეულად აღიქვას მისი დედის ხელმეორედ დაქორწინება, სხვა მამაკაცზე, ვიდრე გოგო შვილმა. გადაცემის ერთ-ერთი ბლოკის სტუმრები არიან ცოლ-ქმარი, რუსა ჩაჩუა და დიმა ნაფეტვარიძე. დიმა იხსენებს იმას, თუ როგორ უთხრა რუსას უფროს შვილს მათი სასიყვარულო ურთიერთობის შესახებ და ამბობს: **„მაინც ბიჭია, მამაკაცია და შეიძლება რაღაც მომენტები მტკივნეულად აღიქვას“** და არც კი ახსენებს რუსას მეორე შვილს, რომელიც გოგოა.

სქესის საფუძველზე ასხვავებს ჟურნალისტი ეკა ხოფერია იმას, თუ რა შეიძლება გართობისა და დასვენების მიზნით შესთავაზოს ქალ სტუმრებს და რა მამაკაცებს. ქალბატონებს წამყვანი სთავაზობს სპა პროცედურებს. მამაკაცებს რაც შეეხება, მათ ველოსიპედით სეირნობასა და ცხენით ჯირითს. აქ ჩანს წამყვანის მოლოდინი, რომ ქალებს თავის მოვლა და ლამაზად ყოფნა უფრო მოუნდებათ, ვიდრე ველოსიპედით სეირნობა. მამაკაცებს კი მოლოდინის მიხედვით თავის მოვლა ნაკლებად აინტერესებთ და ურჩევნიათ ცხენით იჯირითონ.

როგორც ვხედავთ, გადაცემებში ვხვდებით ფაქტებს, როდესაც სქესის საფუძველზე ხდება ქალისა და მამაკაცისთვის განსხვავებული უნარებისა და თვისებების მინიჭება და მამაკაცის ქალზე უპირატესად წარმოჩენა.

8. სტერეოტიპული ხედვები, ორმაგ სტანდარტებთან დაკავშირებით;

გასართობ თოქ-შოუებში გამოვლინდა სტერეოტიპული ხედვები ორმაგ სტანდარტებთან დაკავშირებით, მაგალითად, გია ჯაჯანიძის შოუში. გადაცემის სტუმარი არის სალომე ზურაბიშვილი. წამყვანი ეუბნება სტუმარს, რომ ის ლამაზი ქალბატონი ბრძანდება და შემდეგ ინტერესდება, ჰქონია თუ არა ქალბატონ სალომეს ფლირტი მამაკაცებთან, როდესაც ის დიპლომატი იყო. ქალბატონი სალომე პასუხობს, რომ მას არ ჰქონია დიპლომატიური ურთიერთობების დროს ფლირტი მამაკაცებთან და არც მამაკაცებისგან უგვრძნია ისეთი დამოკიდებულება, რაც საქმიან ურთიერთობებს სცდება. „როგორც ქალს, ალბათ მეტიც გევალება. ქალ დიპლომატს მეტი დისტანცია სჭირდება, ვიდრე მამაკაც დიპლომატს, რომელიც თავის თავს მეტის უფლებას მისცემს.“ ამ შემთხვევაში ქალბატონ სალომეს კომენტარში აისახება სტერეოტიპული აზრი ქალისა და მამაკაცის ქცევის განსხვავებულ მოლოდინებთან დაკავშირებით, რომლის თანახმად, ქალმა დიპლომატმა მამაკაცებთან ურთიერთობაში უნდა გააკონტროლოს საკუთრი თავი და დისტანციის დაცვით საქმიან ურთიერთობებს არ უნდა გასცდეს. მამაკაცი დიპლომატისთვის კი დასაშვებია მსგავსი ქცევა და მას ნაკლებად მოეთხოვება პასუხი ამისთვის.

ორმაგ სტანდარტზე მიუთითებს აგრეთვე გია ჯაჯანიძის შოუში სტუმარი ლიზა ვადაჭკორია, რომელიც საუბრობს საქართველოში ჩატარებულ კვლევაზე, რომლის შედეგად აღმოჩნდა, რომ 30 წლამდე მამაკაცებში, რამდენიმე სექსუალური პატრნიორი ჰყავდა გამოკითხულთა 57%-ს და 30 წლამდე გამოკითხული გოგონების მხოლოდ 1%-ს. ამ ინფორმაციის მოსმენისთანავე სტუდიაში ისმის სტუმრების შემდეგი კომენტარი: „საქართველოში მალავენ“. ეს კომენტარი გამოხატავს იმ სტერეოტიპს, რომ საქართველოში გოგონები მალავენ მათი სექსუალური პარტნიორების რიცხვს, ვინაიდან მათ მიაჩნიათ, რომ ბევრი პარტნიორის ყოლა სამარცხვინოა. მამაკაცისთვის ბევრი პარტნიორის ყოლა და შემდეგ ამ თემაზე ღიად საუბარი არ წარმოადგენს პრობლემას, ქალისთვის კი ეს დანაშაულია და უნდა დამალოს.

ორმაგ სტანდარტზე მიუთითებს აგრეთვე ნანუკას შოუში სტეფანე მღებრიშვილის კომენტარი: „ცხოვრებაში შეზღუდვა არ მქონია, არც მე და არც ჩემს დებს იმიტომ, რომ

გოგოები იყვნენ“. მის ეს ფრაზა გამოხატავს იმას, რომ, ზოგადად, მშობლები გოგონას უკრძალავენ ისეთი რაღაცეების კეთებას, რასაც არ უკრძალავენ ვაჟს, თუმცა სტეფანეს დებს გაუმართლათ, რადგან მათ მშობლები, სტეფანეს მსგავსად, არაფერს უკრძალავდნენ.

9. დისკურსის ლინგვისტური ასპექტები;

ქალის მიმართ სექსისტური და სტერეოტიპული შეხედულებები დისკურსში შეიძლება გამოიხატოს არა მხოლოდ შინაარსობრივად, არამედ ლინგვისტური ასპექტითაც. სწორედ დისკურსის ლინგვისტური ასპექტის მნიშვნელოვან მაგალითს ვხვდებით ჯაჯანიძის შოუში. გადაცემაში დათო ხუჯაძე უსვამს შეკითხვას ამავე გადაცემაში სტუმრად მყოფ ქალთა ინტერესების დამცველ გოგონას, აპირებს თუ არა ის გათხოვებას, რაზეც პასუხად იღებს „არ ვიცი“ და შემდეგ ყურადღებას ამახვილებს მის ჩაცმულობაზე: **“ასეთი ვიზუალიდან გამომდინარე, როგორც ხართ, არ გეწყინოთ, ეხლა შენ როგორ ხარ მოსული დღეს, ჩახსნილი გაქვს კაბა და თან იძახი, რომ მე გათხოვებას არ ვაპირებო“**. გოგონას მხრიდან ხდება მითითება შენობით მიმართვაზე, რასაც მოჰყვება დათო ხუჯაძისგან მობოდიშება. აქ მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ დათო ხუჯაძე მიმართვას იწყებს თქვენობით და შემდეგ კი შენობითზე გადადის, ვინაიდან ასე უფრო მეტად დაამცირებდა გოგონას. მნიშვნელოვანია ასევე ისიც, რომ ის გოგონას ჩაცმულობაზე ამახვილებს ყურადღებას. მისი შეფასება გამოხატავს მოლოდინს, რომ, როცა გოგოს ჩახსნილი კაბა აცვია, მაშინ მას უნდა გათხოვება; ამ ჟესტით ის ცდილობს, ინტერესი გამოიწვიოს მამაკაცში. გათხოვება რომ არ უნდოდეს, ჩახსნილ კაბას არ ჩაიცვამდა.

10. დამამცირებელი დისკურსი ქალის მიმართ;

ქალის მიმართ დამამცირებელი დისკურსი გამოვლინდა სხვადასხვა გადაცემებში. ამ მხრივ საინტერესოა, 16 წლის გოგონასა და 40 წლის მანდატურის ურთიერთობის ფაქტი, რომელის განხილვასაც ეთერი გადაცემა პროფილმა დაუთმო. საინტერესოა ის კომენტარები, რომლებსაც გოგონას სკოლის მასწავლებლები აკეთებენ გოგონას მიმართ. ისინი მას მოიხსენიებენ, როგორც „ცუდი ყოფაქცევის“ გოგოს. **„გოგონა არ იყო პატიოსანი, მას სხვასთანაც ჰქონდა ურთიერთობა. ბავშვი რომ დაიბადება, დნმ-ით დაადგენენ ვისია“.** მსგავსი შეფასებებით, რომ გოგონას ბევრ მამაკაცთან ჰქონდა სექსუალური ურთიერთობა და, შესაბამისად, არ იციან დანამდვილებით, ვისგანაა ორსულად, ხდება გოგონას დამცირება. გარდა ამისა, მასწავლებლები მომხდარ ფაქტში გოგონას ადანაშაულებენ და ამბობენ, რომ მანდატური გოგონამ „შეაცდინა“ და „დალუპა“ ის. აქვე უნდა აღინიშნოს თავად დაზარალებული, 16 წლის გოგონას კომენტარი, რომელმაც დანამდვილებით იცის, რომ მისი შვილის მამა, მისივე სკოლის მანდატურია, ვინაიდან მას სხვა მამაკაცთან ურთიერთობა არ ჰქონია.

ქალის მიმართ დამამცირებელი დისკურსი აისახება თოქ-შოუ პროფილის ერთ-ერთ გადაცემაშიც. ახალგაზრდა გოგონა, რომელიც გადაცემის სტუმარია საუბრობს, რა რეაქცია ჰქონდა მის შეყვარებულს, როდესაც გოგონას ორსულობის შესახებ შეიტყო. გოგონას თქმით მამაკაცმა მიატოვა ის და შვილთან დაკავშირებით დნმ-ის ანალიზს ითხოვდა: „...ჩემი შვილი არ არისო.“ ამ დროს, გოგონა დარწმუნებულია, რომ შვილს სწორედ ამ მამაკაცისგან ელოდება. გადაცემის სტუმრები მამაკაცის მხრიდან გოგონას დამცირებისა და მამობის უარყოფას ხსნიან იმით, რომ მამაკაცი შესაძლოა არ იყო მზად ოჯახის შესაქმნელად და ფიქრობს, რომ გოგონა განზრახ დაფხმდებოდა მისგან, რომ ამ მამაკაცს ცოლად შეერთო. მამაკაცისგან კი მსგავსი კომენტარებით ხდება გოგონას ერთგულებისა და ღირსების შეურაცხყოფა.

ზოგადი დასკვნა

4 სხვადასხვა გასართობი თოქ-შოუს, საერთო ჯამში 36 გადაცემის დისკურსის ანალიზმა აჩვენა, რომ ქართულ გასართობ თოქ-შოუებში სტერეოტიპული აზროვნება ჭარბობს. ანალიზის შედეგად გამჟღავნდა, რომ გენდერული სტერეოტიპების რეპროდუცირებას ახდენენ, არა მხოლოდ გადაცემის სტუმრები, არამედ თავად წამყავნებიც. საუბარში იყენებენ სექსისტურ გამონათქვამებსა და შედარებებს. ზოგ შემთხვევაში გენდერული სტერეოტიპების რეპროდუცირების წყაროს ჟურნალისტი წარმოადგენს, ზოგ შემთხვევაში კი სტუმრის მხრიდან ხდება სტერეოტიპის გაჟღერება. არ გამართლდა ჩემი მოლოდინი იმასთან დაკავშირებით, რომ ჟურნალისტები გამიზნულად იყენებენ გენდერულ სტერეოტიპებს. უფრო სწორი იქნება თუ ვიტყვით, რომ ჟურნალისტების მიერ სექსისტური ენის გამოყენება, თუ გენდერული სტერეოტიპის გაჟღერება არაცნობიერად ხდება. კვლევისას გამოიკვეთა დისკურსის არა მხოლოდ შინაარსობრივი მხარე, არამედ ლინგვისური ასპექტების მნიშვნელობაც.

ძირითადი გამოვლენილი სტერეოტიპებია:

1. ქალებთვის გათხოვების მთავარ მოტივს, მამაკაცების მხრიდან მზრუნველობა და მატერიალური უზრუნველყოფა წარმოადგენს;
2. მამაკაცი ძლიერია, ამიტომ ოჯახში ის უნდა იყოს დომინანტი, ქალი კი მას უნდა დაემორჩილოს;
3. სამზარეულო და ბავშვის მოვლა ქალის საქმეა;
4. ქალმა შეიძლება წარმატებას დამოუკიდებლად ვერ მიაღწიოს;
5. „ნამდვილი“ ქართველი ქალის მთავარი ღირსება პატიოსნებაა;
6. თავის მოვლა ქალების საქმეა და კაცებითვის „ტეხავს“;
7. ვაჟსა და დედას შორის არსებობს განსაკუთრებული სიყვარული, რასაც ადგილი არ აქვს დედისა და გოგონას შემთხვევაში;

8. ქალებს მამაკაცებისგან განსხვავებული უნარები, თვისებები და ინტერესთა სფერო აქვთ;
9. ქალებს არა აქვთ თავისუფლება ქცევაში, მაშინ როცა მამაკაცებს შეუძლიათ გააკეთონ ის რაც უნდათ;

მედია ექსპერტის გამოკითხვის ანგარიში

ჩემი საკვლევი თემიდან გამომდინარე, მედია ექსპერტს ვთხოვე ესაუბრა იმასთან დაკავშირებით, თუ როგორ ხდება დღეს საქართველოში ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქება და რა ტიპის დარღვევები იჩენს თავს. ასევე, რა განაპირობებს გენდერული სტერეოტიპების კვლავწარმოებას მედიაში.

მედია ექსპერტმა საუბარში აღნიშნა, რომ გენდერული სტერეოტიპები მხოლოდ გასართობ თოქ-შოუებში არ გვხვდება. მსგავსი პრობლემისგან არც სხვა ტიპის მედია არის დაცული, მაგრამ, ვინაიდან დღეს ყველაზე მეტი მომხმარებელი ტელევიზიას ჰყავს, სწორედ ამიტომ ყველაზე მწვავედ აქ იჩენს ეს პრობლემა თავს.

ექსპერტმა ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გაშუქებისას განიხილა 16 წლის გოგონასა და მანდატურის საკითხი და აღნიშნა, რომ ამ თემის განხილვისას ადგილი ჰქონდა სხვადასხვა ტიპის დარღვევებს. მისი განმარტებით, რეპორტაჟში, რომელიც ამ თემასთან დაკავშირებით მომზადდა, არ უნდა ყოფილიყო შესაძლებელი მსხვერპლის პირადი იდენტიფიკაცია. იმ შემთხვევაში, თუ თავად მსხვერპლი თანახმაა მოხდეს საზოგადოების მიერ მისი იდენტიფიკაცია, ჟურნალისტმა არ უნდა ისარგებლოს ამით და უნდა იმოქმედოს ისე, როგორც ამას ჟურნალისტური ეთიკა მოითხოვს.

ექსპერტმა აღნიშნა, რომ ხშირად ხდება მსხვერპლის არა პირდაპირი, არამედ ირიბი იდენტიფიკაცია, მაგალითად იმ შემთხვევაში, თუ ჟურნალისტი ინტერვიუს მსხვერპლის მეზობელთან ან ოჯახის რომელიმე წევრთან წერს. მსგავს შემთხვევასთან დაკავშირებით მედია ექსპერტი განმარტავს, რომ თუ მეზობელი ან ნებისმიერ სხვა პირი, თავად არ არის კონკრეტული ფაქტის მოწმე, მაშინ ინტერვიუში მისი გამოჩენა არანაირ საჭიროებას არ წარმოადგენს.

გენდერული სტერეოტიპების კვლავწარმოებასთან დაკავშირებით, მედია ექსპერტმა აღნიშნა, რომ სტერეოტიპებისგან და სტერეოტიპული აზროვნებისგან დღეს ჩვენი საზოგადოება არ არის თავისუფალი და, შესაბამისად, არც მედიაა. გარდა ამისა, ექსპერტის თქმით მამაკაცები ხშირად ადანაშაულებენ მედიას, იმაში, რომ ქალებს მისცა საშუალება ესაუბრათ თავიანთ უფლებებზე. აქედან გამომდინარე, მამაკაცებს ხშირად კომპლექსი უჩნდებათ და უფრო მეტ აგრესიას გამოხატავენ, რაც აისახება კიდევ ქალების მიმართ სექსისტურ გამონათქვამებსა თუ სტერეოტიპულ შეხედულებებში. ამ მოსაზრებას ლინდა კარლის თეორიაც განამტკიცებს, რომელიც წერს, რომ მამაკაცები ხშირად უარყოფენ ქალის გავლენასა და ძალაუფლებას, იმიტომ, რომ საფრთხე არ შეექმნას მათ ძალაუფლებას (Carli, 2001).

მედია ექსპერტს ვთხოვე შეეფასებინა გასულ წლებთან შედარებით შეიცვალა თუ არა გენდერული საკითხების გაშუქების გზები მედიაში. ექსპერტმა აღნიშნა, რომ წინა წლებთან შედარებით, გენდერული საკითხების გაშუქებასთან დაკავშირებით შეინიშნება პროგრესი, თუმცა დღევანდელი სიტუაცია არ არის იდეალური მდგომარეობა. მედია ექსპერტმა ასევე აღნიშნა, რომ გენდერული საკითხების გაშუქებასთან დაკავშირებით ცნობიერების ამაღლებაში დიდი წვლილი არასამთავრობო ორგანიზაციებს მიუძღვით.

ბოლოს, მედია ექსპერტს ვთხოვე განემარტა, თუ რა უნდა გაკეთდეს იმისთვის, რომ გენდერული სტერეოტიპებისგან განთავისუფლდეს მედია. ექსპერტის თქმით, მედიამ აუცილებლად უნდა გააშუქოს გენდერთან დაკავშირებული სოციალური პრობლემები, მაგრამ, ამავდროულად უნდა დაიცვას ჟურნალისტური ეთიკის ნორმები. მედიას და ჟურნალისტებს ბევრი მუშაობა სჭირდებათ. პირველ რიგში, მედია უნდა

განთავისუფლდეს სტერეოტიპებისგან და შემდეგ, მან უნდა იზრუნოს საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაზე. ექსპერტის თქმით, ის გაადცემები, რომლებიც რეიტინგზე მუშაობენ, სავარაუდოდ, დიდხანს ვერ განთავისუფლდებიან სტერეოტიპული აზროვნებისგან.

დასკვნა

ჩემი სამაგისტრო კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ ქართულ სატელევიზიო გასართობ თოქ-შოუებში, ძალიან ხშირად ისმის გენდერული სტერეოტიპები. გამოვლენილი სტერეოტიპები, ქართულ საზოგადოებაში არსებულ გენდერულ უთანასწორობაზე მიგვითითებენ. თეორიული და ემპირიული მონაცემების შეჯამებით შეიძლება დავასკვნათ, რომ ქალის როლი საზოგადოებაში განსხვავდება მამაკაცის როლისგან. განსხვავდება ასევე ქალის მოსალოდნელი ქცევა მამაკაცის ქცევისგან. მამაკაცი ქალზე უპირატესად აღიქმება და ქალი კი მასზე დაქვემდებარებულად. გადაცემების დისკურსულმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ქალზე ძალადობა, ჯერ კიდევ მნიშვნელოვან პრობლემას წარმოადგენს ქართულ საზოგადოებაში. ქართულ გასართობ თოქ-შოუებში ხდება არა მხოლოდ გენდერული სტერეოტიპების მუდმივი კვლავწარმოება, არამედ, ზოგადად პრობლემას წარმოადგენს ქალებთან დაკავშირებული საკითხების გამოუქება.

გამართლდა ჩემი ვარაუდი, იმასთან დაკავშირებით, რომ გენდერული სტერეოტიპების გაჟღერების მხრივ, გადაცემები არ განსხვავდებოდა ერთმანეთისგან. ეკა ხოფერია თავის გადაცემებს თემატურად კულტურას, ხელოვნებას, გართობასა და დასვენებას უკავშირებს. მაია ასათიანი - სოციალურ პრობლემებს. გართობასა და ადამიანის განტვირთვას ემსახურება ნანუკა ჟორჟოლიანის შოუ. რაც შეეხება გია ჯაჯანიძის შოუს, ის ცდილობს მისი თითოეული გადაცემა იყოს სკანდაური და არაორდინალური. თუმცა, ოთხივე გადაცემაში თემატურად ერთი დაიგივე გენდერული სტერეოტიპები ჟღერდა.

გამართლდა ასევე ჩემი ვარაუდი იმასთან დაკავშირებით, რომ მედიაზე გავლენას საზოგადოებრივი შეხედულებები ახდენს. თუმცა, ვერ ვიტყვით, რომ მედიაში გაჟღერებული სტერეოტიპები, მხოლოდ საზოგადოების შეხედულების ანარეკლია. უფრო სწორი იქნება თუ მივიჩნევთ, რომ მედიაზე გავლენას საზოგადოებასთან ერთად, ბევრი სხვა ფაქტორი ახდენს. ასეთ ფაქტორებად შეიძლება მივიჩნიოთ მაგალითად, ქართული ენა, კულტურა, ხელოვნება, პოლიტიკა, სოციალური სტატუსი და სხვა.

აღსანიშნავია, რომ ჩამოთვლილი ფაქტორებიც გაჟღერებულია სტერეოტიპული წარმოდგენებით. სტერეოტიპული კულტურისა და ენის გავლენით სტერეოტიპული ხდება საზოგადოებაც და მედიაც, ვინაიდან სტერეოტიპული შეხედულებების გავრცელება იმ ენისა და კულტურის გავლენით ხორციელდება რომლისაც ჩვენ ვფლობთ. ამის მიზეზია ქართულ საზოგადოებასა თუ მედიაში გენდერული სტერეოტიპების მუდმივი რეპროდუქცია, რასაც მივყავართ იქამდე, რომ რომ დღეს საქართველოში სტერეოტიპულია როგორც საზოგადოება, ისე მედია.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Brander, P., Witte, L.D., Ghanea, N., Gomes, R., Keen, E., Nikitina, A., Pinkeviciute, J., (2012). *Compass Manual for human rights education with young people*. Hungary: Council of Europe Publishing.
2. Bussey, K & Bandura, A. (1999). *Social cognitive theory of gender development and differentiation*. *Psychological Review*, 106, 676-713.
3. Carli, L. L. (2001). *Gender and Social Influence*. *Journal of Social Issues*, 4, 725-741.
მომიებულია 21 ივნისი, 2017,
<http://academics.wellesley.edu/Psychology/Psych/Faculty/Carli/GenderAndSocialInfluence.pdf>
4. Coltrane, S. (1998). *Gender and Families*. Oxford: AltaMira Press.
5. Eagly, A.H. & Crowley, M. (1986). *Gender and Helping Behavior: A Meta-Analytic Review of the Social Psychological Literature*. *Psychological Bulletin*, 3, 283-308,
მომიებულია 19 ივნისი, 2017,
http://psy.haifa.ac.il/~ep/Students_Post/Projects/Project_2/2009-10/gender%20and%20helping%20behavior.pdf
6. Eagly, A. H. & Johannesen-Schmidt, M.C. (2001). *The Leadership Styles of Women and Men*. *Journal of Social Issues*, 4, 781-797, მომიებულია 23 ივნისი, 2017,
https://is.muni.cz/el/1421/jaro2009/PSB_516/6390561/the_leadership_styles_of_women_and_men.pdf
7. Eagly, A. H., Wood, W. & Diekmann, A. B. (2000). *Social Role Theory of Sex Differences and Similarities: A Current Appraisal*. Eckers, T & Trautner, H. M. (Eds.), *The developmental social psychology of gender*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
8. Frye, M., (1983). *The Politics of Reality: Essays in Feminist Theory*. New York: The Crossing Press.
9. Lei, X. (2006). *Sexism in Language*. *Journal of Language and Linguistics*. 1, 87-94,
მომიებულია 22 ივნისი,

- http://webpace.buckingham.ac.uk/kbernhardt/journal/5_1/5LingLei.pdf
10. Luhmann, N. (1996) *“The Reality of the Mass Media”*. Stanford: Stanford University Press.
 11. Rich, A., (1980). *Compulsory Heterosexuality. Signs: Journal of Women in Culture and Society*. Chicago: The University of Chicago Press.
 12. Vogel, E. A. (2012). *“Attachment Theory and the Sexual Double Standard”*, *Honors Projects*. მოძიებული 24 ივნისი, 2017,
http://digitalcommons.iwu.edu/psych_honproj/156
 13. Wood, J. T. (1994). *Gendered Media: The Influence of Media on View of Gender*. მოძიებულია 28 ივნისი, 2017,
<https://www1.udel.edu/comm245/readings/GenderedMedia.pdf>
 14. მსხილაძე, ქ. (2011). *გენდერული სტერეოტიპები ქართულ მედიაში*.
http://eurocommunicator.ge/mdf/uploads//Genderuli_monitoringi_qartul_mediashi.pdf
 15. მსხილაძე, ქ. (2012). *გენდერული სტერეოტიპები ქართულ მედიაში*.
http://eurocommunicator.ge/mdf/uploads//Gender_report_II.pdf
 16. კაკაბაძე, ნ. (2012). *შემეცნებით-გასართობი თოქ-შოუები და მედია სტანდარტი*.
http://eurocommunicator.ge/mdf/uploads//Shemecnebit_gasartobi_toq_shouebi_da_media_standarti%201.pdf
 17. პოლიტიკაში ქალთა დაწინაურების კამპანია და პოლიტიკოსის უნარ-ჩვევები. (2006) *საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკა*.
<http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=9581>
 18. Webster, M. 1828. <https://www.merriam-webster.com/>
 19. United Nations. *Declaration of the Elimination of Violence against Women*, (1993)
<http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

Anuki Tsaava

Gender stereotypes in Georgian entertaining talk shows

Sociology of Culture and Media

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for Degree of
Master in Social and Cultural Studies

Thesis supervisors: *Amiran Berdzenishvili* – PhD in Philosophy,
Professor at Tbilisi State University
Lia Tsuladze – PhD in Sociology,
Associate Professor at Tbilisi State University

Tbilisi

2017